

SLOVENSKI NAROD

Na vsak dan po polnoči, izven mesta in praznika. — Inzerati: do 33 peit 4 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inzerati peit vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklic beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inzeratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upravištvu: Knafljeva ulica št. 8, priležje. — Telefon št. 304.

Uredništvu: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Pošilna plačana v gotovini.

Dostavek

k sklicanju občnega zbora delniške družbe Narodne tiskarne v Ljubljani.

V številki 61. našega lista z dne 15. marca 1923 objavljeni dnevi red za redni občni zbor, ki se ima vršiti dne 30. marca 1923, se dopolnjuje sledeče:

Točka 4. Volitev novega upravnega odbora;

Točka 5. Volitev novega pregledovalnega odbora.

Druge točke objavljenega dnevnega reda ostanejo neizpremenjene, samo točka: »Služajnost« dobi zaporedno številko 6, mesto 4.

Upravni odbor Narodne tiskarne.

„Ultrajugosloveni“

Pod to jezikovno spakedranko lahko zberemo tiste naše politike in nezadovoljence, ki jim je Jugoslavija pretesna, skupno življenje Srbov, Hrvatov in Slovencev nenormalno in nepriljubno in ki si mesto sedanje države želijo večjo Jugoslavijo, Jugoslavijo plus Bolgarsko, torej državo od Jadranskega do Črnega morja. Semkaj spadajo slovenski klerikali, ki se jim pridružujejo hrvatski republikanci ter spahovski muslimanci. Ta družba je izrecno protidržavna ter protistavna in je storilav se, da razžene sedanjo jugoslovensko državno tvorbo in da namesto nje postavi federacijo Slovenij, Hrvatov, Srbije in sive tudi Bolgarske. Ker si ne more pomagati z internimi razloži, naskakujejo Jugosloveni na t. p. da pravijo, da je nepopolna. V notranosti jo hočejo razkosati, na zunan pa bi jo radi povečali: za Bolgarsko. Kar ne pade nobenemu beogradskemu »irrijalistu« in »emilitaristu« na um, da bi namreč raztegnili državne meje do Črnega morja ter zasedli B. larsko, to si izmišljajo zagrebški, ljubljanski in sarajevski separatisti ter hlinijo ljubezen do Velike Jugoslavije.

Razmerje teh separatistov do Velike Jugoslavije, ki je vsekakor stvar bodočnosti in v koje ustvaritev verujemo, ker verujemo v bodočo vsoevnosko solidarnost, je radi tega zaničljivo, ker prihaja od ljudi, ki niti male Jugoslavije nečejo in ki pobijajo sedanjo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Izgovor je, da velja tudi za politiko našo, da se je treba najprvo zadovoljiti z malim, če se hoče poseči za velikim. Naši separatisti bi tudi morali stati najprej v prvih vrstah bojev za konsolidacijo že obstoječe jugoslovanske države. Kaj pa vidimo mesto tega? Z vsemi štirimi se rinejo v osredje destruktivnih sil našega naroda. Naš narod zapeljuje z najneverjetnejšo demagogijo, da ne vzljubi države in da mu s tem zadrže njeja splošen procvit in napredek.

Komur je do Velike Jugoslavije bodočnosti, komur je najtesnejša mednarodna zveza med Jugoslovani in Bolgarsko na srcu, ta bo najprvo ljubil Jugoslavijo nato šele bo sanjal v Veliki Jugoslaviji ter šele Bolgarski dopovedal, da jo navajajo vsi njeni državni, gospodarski in nacionalni interesi na čim tesnejšo mednarodno, magari federativno zvezo z Jugoslavijo. Kaj pa dela o danes ti Velijugosloveni? Makedonijo poklanjajo Bolgarski, podpirajo bolgarske iredentiste in hajduke, ki ubijajo naše mirno južnosrbsko prebivalstvo, da onemogočajo parifikacijo nemirnega makedonskega ozemlja.

Za takozvanim ultrajugoslovenstvom, velejugoslovenstvom Radičev, Spahovcev, Korošcev in v najnovejšem času Trumbičevcev, skratka naših opozicijskih separatistov, se skriva peklenska igra za našo državo. Ti domišljavi, v resnici pa sila enostavni in kratkovidni politiki bi hoteli premamiti naše vodilne državne, za pristopejo k ustvaritvi federativne zveze med Jugoslovani in Bolgarsko predno je rešen naš notranji problem, to je predno izginejo s politične obzornice navedeni, brezkoristni demagoški zapeljivci. Oni bi radi, da dobe v Bolgariji nove zaveznike in da potem po mili volji razko-

Odločitev o Radičevih mandatih pade nočoj.

Debata in prepri in verifikacijskem odboru. — Vladina večina za razveljavljenje mandatov HRSS. — Dr. Trumbić zagovarja Radičev seljaški komunizem. — Mandati HZ ne bodo razveljavljeni. — Mandati Slovenije pridejo v razpravo danes popoldne.

Beograd, 15. marca. (Izv.) Seja verifikacijskega odbora se je pričela danes ob pol 10. popoldne. Na dnevnem redu je bilo nadaljevanje razprave o volitvah v sremskem okrožju. Za sejo je vladalo veliko zanimanje in se jo je udeležilo veliko število poslancev, tako da je bila bolj podobna seji plenuma narodne skupščine. Dvorana je bila polna poslancev, novinarjev in fotografov. Prisostvovalo ji je tudi več članov vlade.

Po prečitani zapisnika zadnje seje je dobil besedo v imenu Narodnega bloka radikal posl. Milan Simonović, ki je v početu svojega govora očrtal zgodovino parlamentarizma in končno prešel na funkcioniranje verifikacijskega odbora, ki ima nalogo, kontrolirati vse volilno delo. Naglašal je, da se ima glede na pritožbo Laze Kocijaševića, ki je sprožil vprašanje uporabe § 18 zakona o zaščiti države in javne varnosti proti HRSS, postaviti verifikacijski odbor na stalische kontrole subjektivne kvalifikacije posamičnih izvoljenecv. (Dr. Hohnjec: Ali imate vi kvalifikacijo? Sami aferaši! la Thurn-Taxis imajo polnope kvalifikacijo!) — St. Kobasica: Ne glasila, da se kvalifikacija ne ugotavlja samovoljno, marveč po zaščiti države in javne varnosti, ki pravi v čl. 18, da ne moremo vsiliti nobene javne službe in javne funkcije ter logično tudi ne najvišje zakonodajne uprave posl. ki pripadajo komunistični stranki ali pa udruženja, ki je po zakonu prepovedano. Izjavlja, da je zakonodajni verifikacijski komunistično stranko in prepovedal tudi druge slične organizacije. Na podlagi tega, kar smo čuli včeraj iz sklepov ministrskega sveta, je vsoral iz prepričevalno, da so predstavniki HRSS akceptirali ideologijo in metode komunistične stranke. Oni so postali komunisti, je izjavil, in mi moramo vsiti svojo dolžnost ter pometati te predstavnike iz vrhovne zakonodajne oblasti. Naglašal je, da obstoji poleg sklepa najvišje upravne oblasti ministrskega sveta pravomočno izvrševni sodni sklep, odločitev banskega stola, iz katerega se vidi, da je vodja HRSS Stjepan Radič v preiskavi radi cele vrste najtežjih zločinov in da se vodi preiskava istotako proti predstavnikom vodstva te stranke dr. Mačku, Predavcu in Košutiću radi težkih zločinov. Dokazoval je, da sta notranje ministristvo, oziroma ministrski svet bila v polnem pravu, ko sta skrbela za varstvo države in sta morala vsled tega s svojo iniciativo staviti predlog o uporabi zakona o zaščiti države in javne varnosti proti HRSS. Včeraj smo čuli izjavo člana Radičeve dinastije, je dejal govornik. V tej izjavi so nekatere trditve točne, mnogo pa jih je netočnih. Netočna je trditev, da HRSS kot del moskovske internacionalne in isto kot komiterna in da nima z njo nobene zveze. To je absolutno netočno. Govornik je naglašal, da je predstavnikom HRSS seve težko priznati, da so komunisti, toda to je dejstvo. Navedel je članek St. Radiča, ki je izšel v božiču l. 1924 v »Slobodnem domu«, ter je naglašal, da so metode, pota in sredstva, ki služijo HRSS za uresničenje njenih idej, popolnoma komunistična. Navedel je tudi razne brošure in njihove smernice. Zatem je citiral knjižico o mednarodnem seljaškem redu, ki je izšla l. 1923 in iz katere je razviden postanek seljaške internacionalne, ki so jo ustanovili komunisti v Moskvi in si-

cer službeni predstavniki sovjetske Rusije. Ustanovni kongres seljaške internacionalne je otvoril s svojim govorom Kalinin kot predsednik vsesrbskega eksekutivnega komiteja sovjetrov. Navajal je govore Zinovjeva, Ljentina in Kalinina. V nadaljnjem govoru je naglašal, da hrvatski del naroda nima ničesar skupnega s tem in da hrvatski seljak ne vidi v komunistični seljaški internacionalni svoje bodočnosti. V podkrepitev dokazov je navedel originalne listine, ki popolnoma dokazujejo enakost med seljaško in komunistično internacionalno. Na koncu svojega govora je izjavil, da je popolnoma jasno, da je HRSS komunistična, ter je predlagal, naj se mandati dr. Mačka in tovarišev, izvoljenih na listi v sremskem okrožju, uničijo, ker ti poslanci nimajo kvalifikacije za izvrševanje poslaniških dolžnosti.

Po kratkem odmoru je pričel govoriti posl. dr. Trumbić, ki je s svojim govorom razočaral vse svoje prijatelje. Dejal je, da ni pravično, kar namerava vlada storiti, in da pomenja to samo nadaljevanje volilnega nasilja. Stori se hoče nekaj, kar je v nasprotju z voljo naroda.

(Posl. Kobasica: Z voljo Moskve!) — Radi tega medklica je nastal prepri med nekim radičevcem in posl. Kobasico. Dr. Trumbić je pričel nato citati včerajšnje številko »Novosti«, ki pišejo, da se je pred 40 leti zgodil sličen slučaj v Srbiji. (To je piznoretja, so začeli vzvikati radikal. To smo čitali že sneti, pravi posl. Leovac, govorite nam kaj o Moskvi!) — Poslušajmo labodjo pesem dr. Trumbića, zaključile posl. Popović. Padli so tudi številni drugi medklici in je končno moral predsednik dr. Srskić zaprositi poslance, naj puste govoriti dr. Trumbiću. — Tukaj branite Radiča, je zaklical posl. Ranković dr. Trumbiću, on pa je vas izključil iz vrst hrvatskega naroda.)

Dr. Trumbić je nadaljeval: Zakaj daje žig revolucionarnosti hrvatskemu narodu? (Besedo »narod« je ponovil dvakrat, trikrat. Pri tem je nastal velik hrup, v katerem so poslanci vladne večine protestirali, da govori o hrvatskem narodu. — Posl. Popović: Kakšne revolucionarne metode! Vi včete Radiča iz luknje!)

Neki radičevci je pri tem zaklical: Bojite se, da bi Kobasice ne pojedel Maček! — Glas iz večine: Sedaj bomo odšli! Mačku repli — Nato je nastal osebni prepri med poslancem Gavrilovićem in Nikićem.)

Dr. Trumbić je nadaljeval, da postopanje vlade ni pravi način za stabiliziranje razmer ter je protestiral proti temu, da se očita Hrvatom, da so komunisti. (To ni resnica, je zaklical Ranković. Odredbe so naperjene proti HRSS in ne proti Hrvatom!) Dr. Trumbić je nadalje izjavil, da vidijo Srbi sistematično kampanjo proti Hrvatom v inozemstvu. (Na te besede je posl. Grgin razburjen vstal in zaklical: Ne brate, šli ste na Dunaj, v Moskvo in London, pa vendar trdite, da vas sramotijo v inozemstvu!) Dr. Trumbić je nato protestiral proti nasilju, ki se vrši nad hrvatskim narodom. (Posl. dr. Pivko se je med tem vsedel nasproti dr. Trumbiću in ga smehljivo motril, ko se je razvnel za radičevce. Dr. Trumbić je bil očividno v zadregi. Spominjal se je pač skupnega dela z dr. Pivkom za jugoslov. stvar v Italiji in bilo ga je sram. Ni mu bilo prav, ker se s Hrvatsko zalednico ne postopa

enako kakor s HRSS, dasi je popolnoma isto. Naglašal je, da je Hrvatska zajednica sklenila, da stopi energično v akcijo, to se pravi, da dela skupno z HRSS. Dejal je: ako uničite listo dr. Mačka, je treba razveljaviti tudi listo dr. Polića, ki je bil izvoljen na njegov listi. Trumbić pravi, da je opozicija pri volitvah zmogala. (Posl. dr. Grgin: Bog daj, da bi 100 let tako zmagovali!)

Dr. Trumbić je v nadaljnjem govoru izjavil, da so bile izvršene številne aretacije Hrvatov, ki so bili v zaporu tepeni. (Posl. Leovac: Na tem je toliko resnice, kakor na trditvi St. Radiča, da so Srbi posušili 20.000 Hrvatov v dimniku in jih pojedli. — Posl. Valerijan Pribičević vpraša dr. Bazalo: A kdo vas je tepel? — Posl. Vlado Kostić: Stori se samo dobro delo, ko smo Radiča potegnili iz luknje!)

Dr. Trumbić je nadaljeval, da je notranji minister izjavil v nekem komunikatu, da so se vršila nasilja. (Minister Maksimović je odgovoril, da mu tak komunikat ni poznan. Na ta odgovor je dr. Trumbić prišel piti vodo, ki je stala pred njim, kar je izzvalo velik shem med poslanci. Dr. Trumbić je govoril zatem o dokumentih proti HRSS in je izjavil, da so nezadosni. (Notranji minister Maksimović mu je odgovoril, da mu da vse na razpolago, ki jih potrebuje.) Ponavljal je fraze o nasilju PP vlade, ki je sestavljena iz radikalov in samostojnih demokratov. (Posl. Wilder: Samostojnejši demokratov kakor pa je Hrvatska zajednica!) Dr. Trumbić se je nato pritoževal, da se je njeja običajno začelo nazivati »Mojsira z mojca«. (To je točno, je Trumbić, mu je odvrnil poslanec Grgin.) Nato je govoril napadal zvezo radikalov in samostojnih demokratov in dejal, da obstoji pakt med Velikom P in malim P, po katerem je država razdeljena na domene. Preko Save je domena samostojnih demokratov, kar je njihova politična apanaža. (Posl. Popović: Komu pripada potem savski most? Buren smeh. — Srednji liniji! se je začel glas iz večine.) Dr. Trumbić je nato dejal, da najenergичnejše protestira proti temu, da se dajejo Hrvat kot apanaža samostojnim demokratom. (Dr. Grgin: Počasi, g. doktor, nikar ne govorite! Kostić: Nikar mu ne pokvarite dober tek!) Govor dr. Trumbića je končno začel predsedati že vsem poslancem, ki so pričeli zevati. Dr. Trumbić je končal svoj govor ob 1.20, naka se je seja zaključila ter se nadaljevanje napovedalo za 17. popoldne.

Popoldanska seja.

Beograd, 15. marca. (Izvirno.) Popoldanska seja verifikacijskega odbora se je pričela ob 17.30 in je trajala do 20. zvečer. Posl. dr. Trumbić je nadaljeval svoj dopoldanski govor, s katerim je polemiziral s posl. Simonovićem in s vlado. Govoril je o politiki sporazuma in naglašal, da vodstvo HRSS ni krivo Radičevih ukrepov v Moskvi. Radičev potovanje v Rusijo ne pomenja tega, kar se mu pripisuje, temveč samo sblizanje med našim in ruskim narodom. (Posl. Wilder je pripomnil: »To pomenja zvezo s seljaško internacionalo!«) Dr. Trumbić je nato poudarjal, da je Radič v Moskvi samo izmenjal misli s zastopniki seljaške internacionalne ter je imel njegove dogovore potrditi šele glavni odbor HRSS. Radičeva misla je bila elasto diplomatska in je Radič tskal samo zblizanje s ruskim narodom. (Posl. Leovac: Ali je bil Radič kdaj vladin delegat?) Na to vprašanje je dr. Trumbić odgovoril, da je v Moskvi bil vladni delegat z nalogo, da vohuni za Radičem. (»Kdo je to?« vprašujejo poslanci.) Dr. Trumbić je nadalje izjavil, da HRSS ni sestavljen del komunistične internacionalne in tudi ne sestavlja del seljaške internacionalne, zaradi česar po njegovem mnenju predlog posl. Simonovića za razveljavljenje mandatov dr. Mačka in tovarišev nima podlage in bi ga verifikacijski odbor ne smel upoštevati. Ako ima verifikacijski odbor kaj enisla za splošne interese, potem tega predloga ne sme sprejeti. Očital je radikalom, da so lani verifikacijski Radičeve mandate, sedaj pa tega nečejo storiti. (Klic: Lani o tem času Radič še ni bil v Moskvi in še ni vstopil v boljševiško internacionalo!) Imenoval jih je politične trgovce. (Klic: Zahvalite se Nagti begu!) Dr. Trumbić je končal svoj govor, da je vse, kar dela vlada proti Radiču in njegovim stranki, nepolitično in v škodo državi.

Nato se je seja prekinila ob 20. zvečer ter je bilo nadaljevanje določeno na 9.21. uro zvečer.

Pisemski papir

v mapah in skatljah po nižani cenai udi Narodna knjigarna, Prešernova glica 7

Ponočna seja.

O radičevskih mandatih sklepa odbor ko konča vse drugo delo.

Beograd, 16. marca. (Izvirno.) Za 31. uro določena nočna seja verifikacijskega odbora se je pričela šele ob 23., ker je opozicija skušala doseči s vladno večino kompromis glede nadaljevanja velike politične debate o razveljavljanju mandatov HRSS. Opozicija je izjavila, da je pripravljena privoliti v skrajšanje debate, toda le pogojno, da verifikacijski odbor ne uniči mandatorv, marveč to prepusti plenumu naredne skupščine.

Notranji minister Boža Maksimović je zato odšel k ministrskemu predsedniku Nikola Pašiću ter s njim dije časa konferiral. Okoli 23. se je notranji minister vrnil, na kar je bila seja otvorena.

Predsednik verifikacijskega odbora dr. Milan Bakić je ob otvortvi seje predlagal, da se politični del razprave o mandatih HRSS odloži za danes in da se nadaljuje le meritorna debata o pritožbah, vloženih zaradi nepravilnosti pri volitvah. Opozicija je sprejela za predlog.

Verifikacijski odbor je nato začel meritorno razpravo o pritožbah, ki se nanašajo na sremsko volilno okrožje.

Posl. Dragotin Pečić (Dv. dem.) je predlagal, da se naj volitve v sremskem okrožju razveljavijo, češ da so se spodile (Dalje na drugi strani.)

Borzna poročila.

Ljubljanska borza.

Lesni trg:

Trami monte, merk. tesani, 4—8 m dolgi 8/8; 8/11; 11/13; 13/16; 16/19; 16/19; 16/19; fco Podbrdo ali Radeč 9 vag. denar 865; blago 365; zaključki 865; brest. hlodi, od 23 naprej premera, od 3—6 m dolgi, fco meja za 100 kg; denar 50; lipovi hlodi od 30 cm naprej od 250 m dolgi, naprej za m fco meja, klad post. blago 150; bukovo ogije 1a vilane fco meja, denar 118.

ZITNI TRG.

Pšenica, domača, par. Ljubljana, blago 475; otrobi, pšenični, drobni, juta-vreče, fco. Ljubljana, blago 210; otrobi, pšenični, drobni, pol juta, pol papirnate vreče, fco. Ljubljana, blago 205; otrobi, pšenični, debeli juta-vreče, fco. Ljubljana, blago 257.50; koruza, nova, promptna, fco. sremska postaja, blago 182.50; koruza, nova, april, maj, junij fco. Postojna, trans. blago 260; koruza, nova, def., umetno sušena, fco. Ljubljana, 1 vag., denar 160, blago 160, zaključki 160; koruzni zdrob, fco. vreče, fco. Ljubljana, blago 400; oves, makedonski, fco. Ljubljana, blago 335; ajda, siva, fco. štajerska postaja, blago 287.50; proso, fco. Ljubljana, denar 300; bučne pečke, rešetane, fco. hrvatska postaja, blago 500; bučne pečke, rešetane, fco. Reka, neocar, blago 525; krompir, rešekast, fco. štajerska postaja, blago 165; krompir, bel, fco. štajerska postaja, blago 140; krompir, rumen, fco. štajerska postaja, blago 130; čebula, fco. štajerska postaja, blago 360.

EFEKTI.

2½% držav. renta za vojno škodo 160; 7% invest. posojilo iz l. 1921 65½—67½, Celjska posojilnica d. d. 209—211; Ljubljanska reditna banka 235; Merkantilna banka 110—130; Prva hrvatska štedionica 840—850; Slavonska banka 70; Kreditni zavod 190 do 200; Strojne tovarne in livarne 135; Zdržbenice papirnice 100—112; Stavbna družba 273 do 285; 4% kr. dež. pos. iz leta 1888 22½; 4½% kr. dež. mel. pos. iz leta 1911 22½%; 4½% kr. dež. pos. iz leta 1917 22½.

Zagrebačka borza.

Devize: Curli 11.97—12.07, Prag 183.75—186.75, Pariz 318.50—323.50, New York 61.70—26.70, London 296.75—299.75, Trst 252.25—255.25, Berlin 14.735—14.885, Dunaj 0.08685—0.08885. Valute: dolac 61.10—62.10. Efekti: 7% inv. pos. 1921 64—64.50, 2½% drž. rente za ratnu štetu 158—159, Ljubljanska reditna 235—, Centralna banka 16—17, Hrv. eskomptna banka 123—124, Kreditna banka Zagreb 102.50—103, Hipotekarna banka 65.50—66, Jugobanka 107—108, Prastrediona 840—845, Slavonska banka 70—73, Eksploatacija 51—52, Drava d. d. Osijek 200, Seđerana Osijek 705—710, Ista d. d. 65, Nihaz 45, Outman 490—500, Slavonski 175, Slavonija 61—62, Trboveljska 425—430, Union, paromlin 485, Vevče 100 do 120.

Inozemske borze.

Curli, 16. marca. Današnja borza: Beograd 8.35, Pariz 26.70, London 24.83, New York 518.50, Milan 21.15, Praga 15.40, Dunaj 0.07305. — Trst, 16. marca. Borza: Beograd 39.40—39.50, Pariz 126.25—125.75, London 117.40—117.45, New York 24.50—24.70, Curli 473—474, Dunaj 0.0342—0.03475, Prag 72.75—73.25.

delo neokretnosti, ki se bile izvedene na škodo liste dr. Vladimira Mačka, kajera lista bi lahko dobila še en mandat. — Govoril je dalje o vladnem terorju v tem smislu.

Verifikacijski odbor je nato odobril mandat ministrskega predstavnika Nikole Babića in mandat samostojnega demokrata Ivetilava Popovića. Mandati HRSS za to krožje so bili glede potrditve odloženi.

Za tem je verifikacijski odbor razpravljal o pritožbah iz Bjelovarske - križevske županije. Govoril je prvi posl. dr. Bazala v imenu Hrvatske zajednice, očitaloč poglavaru Wilderju, da je kot vladin pristav prišel mandat edino le s nasiljem.

Posl. Večeslav Wilder (sam. dem.) je mločno zavračal očitanja predgovornika, naglašujoč, da so ravno radičevci in hrvatski zajedničarji povzročili sistematično organizirano nasilje proti vladnim pristavom. Opozicija je vedno ogorčena in očila vladinim strankam teror samo zato, ker rodirajo med hrvatske mase ideje Nacionalnega bloka in si tega nasprotniki ne majo drugače tolmčiti, kakor da vlada vrta na Hrvatskem teror.

Verifikacijski odbor je nato potrdil mandat samostojnega demokrata Večeslava Wilderja.

Po polnoči so poslanci poslanci zaradiolge razprave zelo utrujeni. Nekateri sošli v bližnje klubske lokale in v buffeta se okrepčajo. Opozicija je uvidela, da je mla obstrukcija v verifikacijskem odboru brez pozitivnega uspeha.

Po govornih posl. Bazala Večeslav Wilderja in dr. Brankovića (sam. dem.) je verifikacijski odbor potrdil mandat sam. dem. ministra za agrarno reformo dr. Krizmana.

V položaj županiji sta bila po kratki lebat o pritožbah odobrena mandata Jurja Demetrovića (sam. dem.) in dr. Čudića (rad.).

V virovitiški županiji je potrjena lista Narodnega bloka s nosilcem dr. Momočilo Krivčevićem. Mandati HRSS so ostali še ignorni.

Nato je bila za zagrebško županijo po-

trjena lista dr. Ede Lukinića (sam. dem.).

Po ogorčeni debati, ki se je razvila med zajedničarjem dr. Lorkovićem in samostojnim demokratom dr. Brankovićem, je verifikacijski odbor v listko - križevski županiji odobril vse mandate, razen onih HRSS. Ravno tako so odobrili mandati Narodnega bloka za modruške - reško županije.

Verifikacijski odbor je za tem prešel k verifikaciji mandatov za Bosno in Hercegovino. Bogna voli 48 poslancev. Potrdjeni so vsi mandati, razen mandatov HRSS ednosno Hrvatske zajednice.

Ker je bilo opaziti med člani odbora splošno utrujenost, je predsednik ob 2.30 zjutraj sejo zaključil in odredil prihodnjo sejo za danes ob 16. popoldne. Na dnevnem redu popoldanske seje je verifikacija mandatov iz Slovenije, Beograda, Zagreba in Ljubljane.

Vprašanje verifikacije mandatov HRSS pride zopet na dnevni red na današnji popoldni seji. Pričakovati je zelo živahne in lute debate.

Beograd, 16. marca. (Izv.) Z ozirom na to, da je vladina večina v verifikacijskem odboru odgodila včeraj začeto debato o mandatih HRSS, goji opozicija danes veliko upanje, da vladine stranke ne izvrše svojega sklepa glede razveljavljanja teh mandatov. Kljub temu optimizma na strani opozicije je gotovo, da bodo razveljavljeni vsi mandati HRSS, ki so kot taki označeni, potrjeni pa bodo mandati takozvane Hrvatske zajednice, ki je skupno s HRSS nastopala pri volitvah.

Kakor že prvotno omenjeno, je politična javnost v Beogradu osredotočila vse svoje zanimanje na razprave verifikacijskega odbora, zato tudi v Beogradu ni bilo nikakih drugih važnejših političnih dogodkov. Načelniki opozicije go sicer imeli raket sestankov ter razpravljali o nadaljnjih parlamentarnih taktikah, toda definitivnih sklepov niso sprejeli. Za danes popoldne je določena seja ministrskega sveta, ki sprejme poročilo o razpravah verifikacijskega odbora na znanje in odobri primerne sklepe.

Politična situacija.

N. pričakovanju razveljavljanja mandatov HRSS. — Odločilni politični boji.

Beograd, 6. marca. (Izv.) Na včerajšnji ponočni seji verifikacijskega odbora do vrhunca napredujoča napeta parlamentarna situacija je danes do popoldne prinesla v skupščino popoln mir. Le tuptam je opaziti kakoga polanica, kajti vsi narodni poslanci, ki niso člani verifikacijskega odbora, so intenzivno zasledovali burno razpravo in tudi sami osebno posegali vanjo. Po kulorjih in klubskih prostorih se je razvijala v zgodnjih jutranjih urah živahna razprava, povsod je bilo opaziti tolegijsko pomenkovanje.

Kakor je javljeno, nadaljuje danes ob 16. verifikacijski odbor razpravo. — Na dnevnem redu je: a) mandat za Beograd-mesto b) mandat za mesto Zagreb in d) mandati iz Slovenije. V poslešnih krogih vlada veliko zanimanje za debato o slovenskih mandatih. Klerikalci se marljivo pripravljajo, da bi upravitelji dr. Korošev mandati v Ljubljani na varno, dočim je na drugi strani obran zelo zanimiv material z uradnimi podatki, kako so klerikalci v Ljubljani pošiljali duhovnike, da so voliti ze-

tovariše, ki niso bili na dan volitev v Ljubljani.

Kakor je bilo že zjutraj omenjeno, je gotova stvar, da bodo vsi Radičevi mandati razveljavljeni, potrjeni pa bodo oni Hrvatske zajednice.

Danes popoldne je predsednik verifikacijskega odbora dr. Milan Srskić obširno poročal ministrskemu predsedniku Nikoli Pašiću o položaju v verifikacijskem odboru ter prejel nova vladna navodila, kako naj postopa vladina večina pri razpravi o mandatih HRSS. Planarne seje narodne skupščine ni pričakovati pred petkom. Danes popoldne so se sestali poslanci odbora v manjšini ter so sestavljali odvojeno poročilo k onemu verifikacijskega odbora. Jutri in pojutrišnjem se sestavljajo poročilo odbora, na kar bo dano v tisk in bo težko dotiskano v 24 urah.

Danes dooldne je bila daljša politična konferenca v prosvetnem ministrstvu. O položaju sta se posvetovala ministri Svetozar Pribičević in dr. Zerkjav. V predsedstvu ministrskega sveta nikakih novosti.

Na tajnih sestankih so gotovi elementi dijakih nahajali, naj danes prično s šolsko stavko. Že včeraj so skušale gotove skupine klerikalnega dijaštva demonstrirati po mestu. Ob 17. popoldne so se zbrali na Glavnem trgu. Policija je demonstracijo preprečila. Pozneje ob 21. so se dijaki zbrali pred stanovanjem prof. Ribarića v Tatenbachovi ulici, kjer so mu priredili podoknico. Profesor Ribarić je imel prazni politično pobarvan govor.

Danes ob prvih urah poduka so dijaki začeli stavkati. Za seboj so sprva potegnili tudi večje število naprednega in narodnega dijaštva. Ko so ti sprevredili namen stavke in cilje klerikalnih hujšakcev, so v strnjjenih vrstah odkorakali nazaj v šolo in ob 9. dopoldne se je pričel na vseh šolah normalen, reden pouk. Na moškem učiteljskem so pod vodstvom prof. Kerde napredni dijaki prikorakali, pevajoč sekcijsko koračnico, nazaj v šolo. Od strani šolske oblasti je uvedena najstrožja preiskava. Velik vpliv ima na klerikalno dijaštvo znani profesor dr. Pečovnik, ki se zlasti odlikuje po gotovi propagandi med srednjošolsko mladino.

OBČNI ZBOR UDRUŽENJA REZERVNIH OFICIRJEV.

Beograd, 16. marca. (Izv.) V dvorani »Officers' Club« se je včeraj zavrnil občni zbor Udruga rezervnih oficirjev in bolevnikov. Udeležba delegatov vse države je bila impozantna. Med udeleženci je vladala popolna soglasnost v vseh stanoških zadevah. Na zboru je prišlo do navdušenih manifestacij za narodno edinstvo in nedeljivost države. Delegacija iz Slovenije je dosegla velike uspehe. Soglasno je bil sprejet predlog slovenskih delegatov, da se spremene organizacijska pravila tako, da lahko postanejo redni člani Udruga vsi rezervni oficirji brez izjeme.

SLOVENSKI KOMUNIST V JUL. KRAJINI OBTOZEN.

Trst, 16. marca. (Izv.) Iz Gorice javljajo, da je državno pravdnistično drgnoto proti slovenskemu komunističnemu poslancu Srebrnič obtožbo radi veleizdaje. Srebrnič je med drugim tudi obtožen, da je po Julijski Krajini nabiral mladence za vstop v rdečo armado sovjetske Rusije.

ANGLESKO POSOJLO BEOGRADSKI OBČINI.

Beograd, 16. marca. (Izv.) Iz Londona prihajajo poročila, da se bližajo svojemu koncu pogajanja med angleškimi finančniki in zastopniki beogradske občine za najetje milijonskega posojila. Občina išče v Londonu posojilo v znesku 1 milijon funtov sterlingov.

VELIKA AVTOMOBILSKA NESREČA PRI LEPOGLAVU.

Zagreb, 16. marca. (Izv.) Sneli so se razširile po mestu vesti, da se je zgodila pri Lepoglavi avtomobilska nesreča, ki je zahtevala dve človeški žrtvi in da je šofer težko ranjen. Danes je ugotovljeno, da se je prevrnil pri Lepoglavi avtomobil, ki ga je vodil lastnik in trgovec v Zagrebu Ivan Rucker, dočim sta smrtno ponesrečena dva italijanska igralca, ki sta nastopala v baru Pistolet. Smrtno ponesrečena Italijana se sojeta Fassatti in Ivaidi. Težko ra-

njenega Ivana Ruckerja, so prepeljali v zagrebško bolnico. Vzrok nesreče se ni ugotovljen, trde pa, da zadene največja krivda Ivana Ruckerja, ki je zelo nepravilno vozil.

POLITIČNI POLOŽAJ NA BOLGARSKEM.

Beograd, 16. marca. (Izv.) Iz Sofije javljajo: Včeraj od 12. do 15.30 je bila seja min. sveta na dvoru pod predsedstvom kralja Borisa. Izza prevrata 1. 1918 je to prvi kronski svet v Sofiji. Politične kroge je ta svet iznenadil. Ministri trde, da vlada med vlado in kraljem popolno soglasje v vseh državnih vprašanjih. Sklepi tega kronskega sveta so še tajni.

POMOŠČENJE SAVINKOVA

Pariz, 16. marca. (Izv.) »Havas« javlja iz Revala: Sovjetska vlada je pomiloštila socialnega revolucionarja Savinkova. Pošlje ga v Pariz, da med francoskimi komunisti vodi boljševiško propagando.

111 župnij ali koliko smo izgubili na Koroškem?

Vseh šeststo slovenskih župnij šteje komaj 9000 duš. Med župnijama Loče in Ma. na Zili leži ljubko Baško jezero, v katerem piramidi slina Japa ogleduje svojo strmo severno steno. Ob Baško jezero mejita tudi župniji Pečnica in Na Dravi. Razen Ma. na Zili meji vseh ostalih pet slovenskih župnij na Jugoslavijo. Iz župnije St. Lenart vodi cesta preko Korenskega sedla v Kranjsko goru na Gorenjskem. Župnija St. Lenart je komaj 2 km zračne črte oddaljena od kolodvoru v Kranjski gori.

Poleg imenovanih župnij bivajo Slovenci v beljaški dekaniji še v mestu Beljaku ter v župnijah: Šmiklavž v Beljaku, Perava. St. Rupert pri Beljaku in Šmartin pri Beljaku. Vendar v vseh teh župnijah ne uživajo nikakih pravic, v cerkvah je vse nemško in duhovniki teh župnij so trdi Nemci, ki ne umejo besedice slovenski. V Beljak in okoličje se naseljuje veliko Slovencev iz Zgornjega Roža in iz Ziljske doline.

Na Peravi je romarska cerkev, kamor prihaja tudi mnogo slovenskih romarjev. Zadnji slovenski župnik na Peravi v Beljaku je bil g. Trunk. Eno uro od Beljaka na desnem bregu Zile leži Marija na Zili. Tukaj je župnikoval kot zadnji slovenski župnik pisatelj Ksaver Meško. Zdej je tudi na Zili (Ma. na Zili) za župnika Nemec, nevešč slovenskega jezika. Tako se Japa Zila (Ma. n. Z.) ponemčuje s podvojeno hitrostjo!

12. Dekanija Smohor. Slovenske župnije dekanij Smohor in Beljak — to je v glavnem slovenska Ziljska dolina. Seveda k pravim in pristnim Ziljanom spadajo samo prebivalci slovenskih župnij smohorske dekanije. V slov. župnijah beljaške dekanije Rož šele prehaja v Zilo (trojansko narečje v ziljsko narečje).

Smohorska dekanija šteje 18 župnij, od teh je ednajst slovenskih in sedem na desnem bregu Zile ležijo: Vrata, Gorje, Bistrica na Zili in Blače; na levem bregu: Bistrica, St. Jur na Zili, St. Pavel, St. Stefan na Zili in Borlje; na obeh straneh Zile pa: Melviče in Brdo, rodna župnija starega koroškega bojevnika Frana Grafenauerja. Vseh ednajst slovenskih župnij šteje skupaj 10.000 prebivalcev.

Vrata leže ob prehodu Ziljske v Kanalsko dolino. Vrata so zdaj avstrijska obmejna postaja. Župnija je prej spadala v trbiško dekanijo, odkar pa je Kanalska dolina pripadla Italiji, spadajo Vrata v smohorsko dekanijo. Odkar je slovenski duhovnik zapustil župnijo in odšel v Jugoslavijo, je nastavljen na Vratih nemški duhovnik!

Ker je okrog 40 slovenskih duhovnikov zapustilo Koroško, in polovica od teh pač brez zadostnega razloga, odtod zdaj strašno pomanjkanje slov. ali vsaj slovensčine zmožnih duhovnikov na Koroškem. In ker teh ni, se veselo nastavlja trdi Nemci na slovenskih župnijah. In germanizacija veselo cveti v cerkvi!

Ob Preseškem jezeru vzhodno od Smohorja se stekajo meje štirih žup-

nij: Brda, Borli, Melvič in Smohorja.

Tudi v župnijah Smohor, Mičica in Drobale živi še precej Slovencev. Toda oni se morajo podrediti nemški večini in se v jezikovnem pogledu na nje nihče ne ozira.

Značilno za koroške razmere je, da je tako slovenska župnija, kot so Gorje v Ziljski dolini, imela 4 leta trdo nemškega duhovnika. — Danes so razmere na Koroškem take, da ni nič več posebnega, če slovenska župnija kar čez noč dobi trdo nemškega duhovnika.

Vseh slovenskih in slovensko-nemških župnij na avstrijskem Koroškem je torej 111 z 129.000 prebivalci. Brez pretiravanja moremo trditi, da je od teh 129.000 gotovo vsaj 100.000 Slovencev. Morebiti se mnogi svoje slovenske narodnosti ne zavedajo več — so kot zmrazjenec, ki ni več pri zavesti, a še živi! — a po rodu in jeziku so še vedno Slovenci. A kot Slovenci, integralni, k celoti pripadajoč del slovenskega naroda.

13. Dekanija Trbiž. Še ena dekanija je na Koroškem, kjer bivajo Slovenci, to je dekanija Trbiž v Kanalski dolini, ki je po pariski mirovni pogodbi pripadla Italiji.

Dekanija obsega 10 župnij. Mesto Vrat, ki so odpadle, je prišla zraven kranjska Bela peč. Sicer živi tudi v župnijah Trbiž, Nabariet, Portičej precej Slovencev, vendar pristno koroške so župnije: Zabanice z romarsko cerkvijo Sv. Višarje, Ukeve, Ovijsa vas in Lipalja vas; župnija Rabelj ob Rabeljskem jezeru je slovensko-nemška. Skupaj torej pet župnij z ne celo 4000 prebivalci.

Vsega skupaj je torej v neodrešeni Koroški 111+5 slovenskih in slovensko-nemških župnij z 129.000+4000 = 133.000 prebivalci.

116 župnij! Odštejmo slovensko-nemške, pa dobimo 100 slovenskih župnij z nad 100.000 Slovenci! Kdo more reči, da je to malenkost! In četudi pustimo Kanalsko dolino Lahom, samo v avstrijski Koroški živi skoro desetino vseh Slovencev! In teh 111 župnij ne moremo nikdar pozabiti!

116 župnij je na Koroškem (brez Mežiške doline), kjer so Slovenci kompaktno naseljeni. To je stnjenno slovensko ozemlje; pač ponekod je močno razjedeno od raka germanizacije, a vendar slovensko. Poleg tega živi še mnogo Slovencev v nemških župnijah v Celovcu, v Beljaku in okolič ter v nemških župnijah, ki neposredno meje na stnjenno slovensko ozemlje. Kot narodni drobci pa žive poleg tega Slovenci še v mnogih krajih nemške Koroške, zlasti v rodovitni in na industriji bogati Labudski dolini, v St. Vidu ob Glini, itd.

Če si predočimo zgoraj navedene številke, potem nam še bolj živo stopi pred oči spoznanje, koliko smo izgubili na Koroškem! Samo v Avstriji 111 župnij!

Sestavil z.

Politične vesti.

— Narodni sporazum in omladina.

Narajščak pokolenja bodo sklenila pravi narodni sporazum. S to temeljno mislijo se bavi beograski »Balkan«, ki je to pot zadel resnico. Narodnega sporazuma ne sklenejo politiki, ki so in ostanejo mešetarji osebnih interesov, nogo doraščajoča generacija, ki se že vživlja v novo narodno in državno zajedništvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Misel je zelo dobra in osvettjuje naše »sporazumaše«, ki jim gre pod firmo »sporazuma« samo za pustolovske ambicije! Skominajo po visokih in državnih in ministrskih položajih. Sporazum pa naj pomeni skupno ljubezen do države, ne pa borbo za korita!

— Ultravioletna ugotovitev o opozicijskih voditeljih.

Opozicijski voditelji so si v zadnjih mesecih izmislili sila učinkovite parole. Pravijo, da se bore za angleško demokracijo, celo za angleški monarhizem, za ljudovlado, za samoupravo in kaj je še takih visokodonečnih besedi. K tem bobnečim besedam so dodali tudi borbo za takozvano opozicijsko poštenje, ki se je tako silajno izkazalo v znanih grdob-

— Aretacija agenta probujenih Madžarjev. V Subotici so aretirali agenta probujenih Madžarjev, nekoga Sandor Nagya, pri katerem so našli zelo kompromitirujoče spise. Nagy je tudi član društva za integriteto madžarskega teritorija. Pri zaslišanju je izpovedal, da so skoro vsi jugoslovenski dijaki madžarskega porekla, ki študirajo na budimpeštanski univerzi, prisegli vernost kroni sv. Stefana ter se obvezali, da po končanih študijah vrše identistično propagando za Madžarsko.

Sport.

ilirija : Jadran 5 : 0 (1 : 0).

Včerajšnja prvenstvena tekma, v katero je šla ilirija kot favorit, je končala s malo hudim, a ne povsem zasluženim porazom Jadrana. Moštvo »črnih« je bilo v prvem polčasu, kakor običajno, trd oreh za ilirijo, ni pa znalo izrabiti par lepih momentov ter dveh diktiranih enajstmetrov. Velik handicap za Jadran je vsekakor izguba dveh ali treh igralcev, ki so morali v vojahe, nasprotno pa je tudi ilirija poslala v borbo moštvo s dvema rezervama.

Igra se vsled slabega blatnega terena ni mogla razviti, zanimiva je bila predvsem v začetku ter v poslednjih fazah, kjer smo videli na eni strani žilav odpor, na drugi precizno izpeljane, vzorne kombinacijske napade zelenih. Radi pomanjkanja prostora se omejujemo na kratko: Vodstvo je dosegla ilirija po Milanu (11 m). Jadranu se je nudila možnost dveh 11-metrov. Dočim so bili Jadrancovi v prvem polčasu zelo ofenzivni, so bili v drugem skoraj popolnoma potisnjeni v defenzivo. Drugi goal za zelene je zopet dosegel Milan, nato je scortal drugo 11-metrovko za ilirijo Doberlet, četrti goal, ki je bil zelo efektčen, je zabil Milan, petega iz neverjetne pozicije »stanka« Doberlet. Sodnik g. Planinšek je bil zelo objektivni, v ostalem prenatčen sodnik. Z neprestanimi žvižgi je precej motil tekmo. Dikiral je tudi 5 11-metrov, od kojih pa sta se izrabili samo dve.

— Primorje : Maribor 3 : 2 (3 : 2).

Prvenstvena tekma, ki se je igrala z obeh strani v precej živahnem tempu. V prvem polčasu vodi Primorje, v drugem je Maribor prav čisto v napadu in lahko pri malih areti izenači. Maribor, začetkom pomladne sezone na predzadnjem mestu, se popravlja in vrača v staro, renomirano formo. — Že po tekmi s Celjem hitro napredovanje. Od tekme do tekme čedalje trši oreh za ljubljanske klube. Tako tudi včeraj v prvem polčasu dikira oster tempo. V prvih 10 minutah doseže proti Primorju dva gola po vrsti. Drugi iz enajstmetrovke. Nato se šele Primorje vzdrani in začne smiselno pritiskati. Iz krasne kombinacije se izloči Čamernik. Zabilje efektne poševen gol iz prilijne daljave. Za tem drugi gol po Ermanu. Pred polčasom enajstmetrovka tretji, vodeči gol za Primorje. Z Mariborom v prvem polčasu veter. V drugem polčasu nazproy pritisk Primorja. Potem Maribor v ospredju. Smola, ki prepreči izenačenje. Primorje sila nerodno in raztrgano, napad brez moči pred mariborsko obrambo. Proti koncu igre pritisk Primorja. Kornerji brez golov. Igra precej živahna z obeh strani. Na mariborski strani čvrst elan, na primorski strani kombinacija, v bližini vrat brez učinkovitih prodorov in potrebnih strelav. Obe moštvi fair. Sodnik gosp. Vodišek odlični in pravični!

Stanje prvenstva L. N. P.

ilirija	8	8	0	0	46 : 4	16
Rapid	7	5	0	2	17 : 16	10
Hermes	8	3	2	3	14 : 15	8
Primorje	8	3	2	3	17 : 15	8
Jadran	8	3	2	3	11 : 19	8
Maribor	8	2	1	5	14 : 18	5
Celje	8	0	1	7	10 : 25	1

Številke značijo: Igralne tekme, dobljene, neodločene, izrabljene, razmerje golov in točke.

— Turistovski klub »Stafa«. Sklicujem celokupen odbor kakor tudi načelstvo smuškega oddelka na sejo v torek dne 17. t. m. ob 8. zvečer v klubovem lokalu. — Predsednik.

DOMAČE NOGOMETNE TEKME.

— Hermes - Celje 3:1.

— Zagreb, 15. Concordia-Zeleznikariji 1:1, ostale prvenstvene tekme: Tipografska-Viktoria 4:3 (3:0), Croatia-Derby 2:1, ilirija-Uškok 2:1, Atena-Serraja 3:1. Unitas-Zagreb 2:0.

INOZEMSKÉ NOGOMETNE TEKME.

— Praga, 14. marca. Sparta (Praga) - MASK (Zagreb) 8 : 1. Prvo gostovanje Zagrebčanov v Pragi je končalo s težkim porazom Haška. V prvi polovici se je Hašk razmeroma dobro držal ter je vzdržal odprto igro in dosegel rezultat 1 : 2. V drugem polčasu je bilo zagrebško moštvo popolnoma potisnjeno v defenzivo, deloma je bil temu tudi kriv sodnik, ki je napravil več grobih pogreškov ter diktiral proti Hašku eno neupravičeno enajstmetrovko. S tem je Zagrebčane deprimiral in kakor javljajo dunajski listi, Hašk ni zaslužil tega poraza. Za Zagrebčane je zabil gol J. e. e. n. za Sparto Šortah Dvořáček 3. Meduna 3. Hainy 1 in Simanek 1.

— Praga, 15. marca. (Izv.) Viktoria. Žilav : Hašk 2 : 0. Danes je Hašk bil v loših formi in je prav dužno zbral. Zanimanje za igro danes ni bilo tako veliko, kakor prvi dan gostovanja zagrebškega kluba.

— Praga: Senzacija dne je bila tekma med MTK (Budimpešta) in DFC. Ostala je neodločena 4:4.

— Dunaj: Prvenstvene tekme: Viena-Amateuri 1:1; WAC-Rudolfshigel 3:1.

Francoski senat za ohranitev poslaništva pri Vatikanu.

Pariz, 16. marca. (Izv.) Finančni odbor v senatu je s 17 proti 14 glasovi sprejel predlog, s katerim se senat izreka za ohranitev francoskega poslaništva pri Vatikanu. Razprava v finančnem odboru je bila zelo živahna ter je bil ministrski predsednik primoran podati načelno izjavo glede svojega stališča v tem vprašanju. Ministrski predsednik smatra odpravo francoskega poslaništva za izključno politično vprašanje. S tem piso nikakor tangirani interesi katoliške cerkve v Franciji. Odločno je za to, da se izvede popolna ločitev cerkve od države v smislu in duhu zakona. Ločitev cerkve od države ne more škodovati stvari Narodnega bloka. Odklanjati mora vsako vmešavanje kardinalov, nadškofov in škofov v čisto politične zadeve francoske republike. Njih zadnji nastop pomenja pravo provokacijo na vlado. Ministrski predsednik je do skrajnosti poskusil, dalje ne more več. Vztraja pri svoji zahtevi, da se poslaništvo odpravi. To je v interesu Francije in tudi katoliške cerkve. Omeniti je treba, da niti Amerika, niti Avlica, niti Italija nimajo v Vatikanu svojih zastopstev. Ministrski predsednik ostane zvest svojim načelom.

Ponesrečena klerikalna šolska stavka v Mariboru.

Maribor, 16. marca. (Izv.) Danes od klerikalnih hujšakcev organizirana stavka šolske mladine na vseh mariborskih srednjih šolah je doživela popoln fiasko. Od duhovnikov, klerikalnih politikov, agitatorjev in nekaterih srednješolskih pristojnikov deficitarno nahajunska mladina na gimnazijah, realni, moškem učiteljsku in na kmetijskih srednjih šolah je sklenila, da prične stavkati v protest, ker je bil znani profesor Ribarić, sporazumaš in nekdanji predsednik krajevne organizacije JM, promaščen službenim potom v Srbijo. Omenjeni profesor je za premestitev izvedel šele v soboto. Takoj so pričeli klerikalci v njegov prilog posebno akcijo med dijaštvo. Profesor Ribarić je bil namreč premješčen v Leskovec v Srbijo, kar mu ni bilo po volji.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama:

Začetek ob 20. zvečer.

Nedelja, 15. marca: Ob 20. »Vdova Rošlin-ka«. Izven.
Ponedeljek, 16. marca: Zaprto.
Torek, 17. marca: »Romsersholme. Red B. Sreda, 18. marca: »Misel. Premijera. Red F. Cetrtek, 19. marca: »Hamlet«. Izven.

Opera:

Začetek ob 20. zvečer.

Nedelja, 15. marca: Ob 15. popoldne »Bohe-ma«. Gostuje Josip Rijavec. Predstava pri znižanih cenah. Izven.
Ponedeljek, 16. marca: Zaprto.
Torek, 17. marca: »Bohem«. Red E. Sreda, 18. marca: »Traviata«. Red A. Cetrtek, 19. marca: Ob 15. popoldne »Don Juan«. Predstava pri znižanih cenah. Izv.

Dr. I. L.:

Pozdrav iz daljav.

(Konec.)

In vendar in pesmi »V New Yorku« pravi pesnik, ko vidi fantka, ki nagelne prodaja, da premišljuje o tem:

zakaj ne mogel bi živeti,
zakaj ne mogel bi umreti
na Slovenskem!

Njegovo srce sanja, posebno spomladi,
kako je lepa njegova domovina.

V maju vselej gre srce
na nevzdrženo potovanje,
z njim se peljejo želje
na razkošno pirovanje.

V raskomil hitro kraj,
lep ko sni se poeta,
pesmi diš je tamkaj maj
in božanskega poleta.

(Maj v domovini.)

Zato naroča prijatelju, ki odhaja v do-movino:

Iszani ti vstala bo resnica:
kako cveto dobrote naše,
kako zlatijo se gorice,
kako se vrača čreda s paše.

Kako ob zori vetri zibljejo
zorečo židano pšenico,
kako suši ob mraku lipa
in spremlja vašo govorico...

Ni dano mi s teboj strmeti
v kraljestvo snežnega Triglava,
a vzklikni gorko tam: za me:
o domovini, bodi zdrava!

V »Izgubljenem raj« želi pesnik, da bi
v nebesih našel zopet tisti raj, ki ga je po-znal v svojih mladih letih.

Ko so vriskali škrijanci
in žareli je mladi cvet...

Spet zahajali bi v Kokro,
kjer naš varuh, stari Kranj
iznad skale bi poslušal
jek otroških radovanj.

Rad bi spet pri Svetem Joštu
doli zri na svet mamljiv,
eri na pisane preproge
žametnih livad in njiv.

Tam bi spet strmel kot nekda
cerkvi demantni lesket
in poslušal ptic žolenje
in dišečih smrek šepet.

Rad bi spet se divil fantom,
ki na vsi se zbero
in v pozdrav dekletom brčkim
zvokom pesem zapoje...

Tako vabi pesnika lepota in idilična
poezija naše Gorenjske. Celo na razstavi
rož, ko drugi občudujejo razne lepe rože
krizanteme, orhideje, hijacinte, tulpane,
pravi pesnik:

Jaz pa v duhu sem poromal
tja, kjer rožmarin dehteti
z dekle v vasi tihi
sanja o ljubezni sreči...

Zato se razveseli, ko na naši svatbi
v Ameriki zasliši harmoniko in svatujejo roja-ki po stari kranjski šegi.

Razkošni glasovi smeha, vriska
se družijo s harmoniko...

Kdo dane na dan bi le poslušal
resnobne zvoke simfonij
in skušal hvaliti učeno
umetnost težkih melodij!

Pozdravljen »šoti«, hitra polka,
pozdravljen ti »potkranjski ples«...

In pesmi drage davno znane
ko nekda božajo uho;
njih polne sočne harmonije,
slovensko slikajo zemljo...

Tako odseva iz teh pesmi življenje in
hrepnenje našega naroda v novi domovini.
Sicer pravi pesnik v »Moji pesmi«, da nje-gove:

akorde malokdo posluša,
umetel malokdo poskuša,

vendar se nam zdi, da so to akordi naše
slovenske duše in da je v njih izrazil pes-nik čustva in želje tisočev svojih rojakov,
ki se v tujini spominjajo domovine. Go-tovo je, da Amerika naše ljudi hitro »ame-rikanizira«, tudi mladina sprejema angle-ško - ameriški jezik in kulturo, a v naši prvi generaciji je še mnogo našega narod-nega.

Kot pevec ima Zorman smisel za me-lodijo jezika; verzi mu tečejo gladko in do-neče, vmes se pojavljajo izrazi, ki nas pre-señajo s svojo izbranstvo. To je jezik,
ki ga je ustvarila naša pesniška šola še pred modernom: lep priprisan in izraziti. Ve-čina pesmi je posvečenih spominu na mla-dost in na naša polja in livade: neho-te se spominjamo Jenka, Golarja, Medveda,
ki so tudi vzrasli iz teh naših krajev, so-

veda je v Zormanovih pesmih tudi mnogo odmevov lastnega življenja in mišljenja, ka-kor se je razvil onstran morja. V par pes-nih čutimo občudovanje do Prešerna, ki mu poklanja pesnih »drobno cvetko« v iz-raz hvaležnega srca.

Hvaležnost za visoko pesem,
ki mu ob njej srce drhti,
ki rodu ustvarila je jezik,
prepeln miline in moči.

Hvaležnost za globoko vero,
ki z njo si zrl nam v lepši čas,
hvaležnost za tvoj dar lepote,
ki z njim si v svet proslavil nas.

Kakor je znano, je pesnik v drugi zbir-ki prevedel nekaj Prešernovih pesmi v an-gličščino. To njegovo delo med našimi ro-jaki v Ameriki zasluži našel polno prizna-nje in le želimo, da bi s svojim delom na-šel med našimi Amerikanci dovolj odmeva.

Kakor slišimo, namerava Ivan Zorman letošnje pomlad obiskati svojo staro do-movino. Poslal ji je s to zbirko »tahnko lep pozdrav, da ga bo gotovo sprejela z vsa radostjo in ljubeznijo. Naši literarni in glas-beni krogi ga bodo radi pozdravili v svoji sredi in takrat se bomo več pogovorili o svoji stari in novi domovini.

Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«

(Občni zbor in proslava 20letnice.)

Včeraj v nedeljo je imelo eno najbolj agilnih in najboljših pevskih društev »Ljubljanski Zvon« svoj redni občni zbor, obenem pa je bila to skromno uvertura k proslavi 20letnice obstoja tega društva. Zborovanje je otvoril predsednik g. Lojze Drenov-ec, ki je pozdravil vse navzoče ter med drugim predlagal, da se gospe Trnkoczy, soprog pokojnega ustanovnega člana Ubaldia pl. Trnkoczyja pošlje z zborovanja pozdrav, kar je občni zbor vzel na znanje. Nato se je predsednik s pietetno spominjal vseh med letom umrlih podpornih in usta-novnih članov, g. Antona Bončarja, g. Iv. Adamiča, g. Ubaldia pl. Trnkoczyja, g. Lu-dje Pirčeve, g. Frana Perdana, g. Jakoba Trpinca in g. Viktorja Korzike. Da počastijo spomin pokojnih, so navzoči vstali s se-dežev.

Pred prehodom na dnevni red je pred-sednik, kakor običajno, tudi letos odlikoval člane, ki sodelujejo 15 let pri društvu, z zlatim društvenim znakom. Gospod Drenov-ec je s primernim nagovorom odlikoval častnega predsednika dr. Švigiľa, pevovodjo Prelovca in člana Slavojia Gärt-nerja.

Povodom 20letnice, ki jo letos proslavlja društvo, je predsednik obširno očital vso zgodovino društva. Društvo je bilo ustanovljeno dne 19. avgusta 1905 iz bivših članov »Slov. delavskega pevskega društva Vinka«. Prvi društveni predsednik je bil g. Vinko Magister, takratni pevovodja g. R. Bajde. Leta 1908. je društvo razvilo svoje zastavo, kar je mejnik v razvoju društva. Odslej naprej je postalo delovanje društva še intenzivnejše. Prirejali so se številni kon-certi, zabave in veselice, sodelovali pa je »Ljubljanski Zvon« tudi na vseh nacional-nih prireditvah in proslavah. Leta 1910. je bil za predsednika »Ljubljanskega Zvona« izvoljen dr. Švigiľ, na čigar iniciativno je društvo v svojem jubilejnem letu 1910. kot prvo slovensko društvo pohitelo v Beograd med brate Srbe. Je to zgodovinski dan v kroniki »Ljubljanskega Zvona«, zakaj poleg številnega in navdušenega občinstva, ki je počastilo prireditve »Zvona«, je bil tudi takratni prestolonaslednik, sedaj naš kralj Aleksander. Moralni uspeh, ki ga je do-seglo društvo s tem koncertom, je bil na-ravnost ogromen. — Po odhodu takratne-ga pevovodje g. Vašteta v Trst, je pre-vezel mesto pevovodje g. Zorko Prelo-vec. Dr. Švigiľ in Prelovac sta dala društvu novih smernic. Kot dalekovidna vzgo-jitelja sta vodila mlado društvo po novih potih. V svrhu izpopolnitve in večjega raz-maha »Ljubljanskega Zvona« je bil na to osnovan mešan zbor. Društvo vidno n-preduje ter se bliža ciljem, ki si jih je sta-vilo: namreč, da slovensko narodno pesni-dvigne na popolno, svetovno višino. Pred-sednik je poudarjal, da e bilo društveno gostovanje v juniju leta 1924. v Beogradu krena vseh njegovih uspehov. S svojim poletom v prestolice Jugoslavije in s slo-venško pesmijo se je Ljubljanski Zvon za-hvalilo bratom Srbom za »svobodno« izpod avstrij-skega jarma. Njegovo Velikanstvo kralj Aleksander je društvo za njegove zaslu-ge na kult. polju odlikoval pa je tudi društ. zastavo in oba zaslužna voditelja častn. predsednika dr. Švigiľa in pevovodjo Zorka Prelovca. Danes, ko proslavlja »Ljubljanski Zvon« 20letnico svojega ob-stoja, se lahko s ponosom ozira nazaj, za-ki: uspehe, ki jih je dosegel na glasbenem, pevskem in kulturnem polju, ima raznu-movni malokatero pevsko društvo. S poudar-ko, da bo društvo tudi v bodoče korakne po tej poti, je predsednik zaključil svojo iz-vojezo.

Tajniško poročilo je podal g. Matulj. Iz poročila posnemamo, da je bilo delovanje društva res zelo obsežno. »Ljubljanski Zvon« je priredil več koncertov, tako v Ljubljani, v Beogradu, Hrasniku itd. ter je sodeloval pri raznih nastopih, prireditvah in drugih slavnostih. Društvo je bilo med letom imenovano za častnega člana »I. beogradskega pevškega društva« v Beogradu. Delokrog izdaje društvenih skindb se je znatno povečal ter se je pričelo tudi izdajati skladbe za mešane zборе. V pre-teklek letu je pristopilo k društvu 21 član-ov ter 7 podpornih članov.

Gospod Lombar je podal poročilo o stanju blagajne, iz katerega je razvidno, da ima društvo kljub številnim prireditvam zaznamovati lep materialen prebitok.

O založbi skladb je poročal g. Meglič. Izpopolnila se je društvena zbirka za 1637

partitur in 1404 glasov. Nanovo sta se iz-dali skladbi Zorka Prelovca »Hisa pri cesti« in »Ena Adamiča« »Po jezeru«. V zalogi ima društvo 3509 partitur in 3434 glasov. Poročilo o stanju arhiva ter o go-spodarskem stanju sta podala g. Jamnik in g. Starč. Za tem pa je pevovodja g. Zorko Prelovac obširno poročal o razvoju slo-venške pesni, o prvih slovenskih pevskih društvih, njih pospešiteljih ter navedel po-drobnosti o svojem delovanju in sodelova-nju pri pevskih društvih, predvsem pa pri »Ljubljanskem Zvonu«.

Pred zaključkom občnega zbora je taj-nik Zveze pevskih društev g. Štivila Pe-čenko v imenu Glasbene Matice, Pev-ske zveze ter g. Hubada in Dražila čes-tital k društveni 20letnici, želeč, da Ljubljanski Zvon še nadalje vstraja na tej poti.

H koncu je predsednik g. Drenovec postavil predlog, da »Ljubljanski Zvon« ime-nuje za svoje častne člane pisatelja gosp. Branislava Nušića, komponista Kostu Manojlovića ter pevski družini »Stan-ko-vič« in »Obilič« iz Beograda. Predlog je bil sprejet z viharim navdušenjem. Občni zbor je bil nato zaključen.

Opera: Rijavec v »Bohemi«

Včerajšnja popoldanska Bohema je stala na tako visoki umetniški višini, kakor do sedaj pri nas še nobena, kljub temu, da smo jih slišali mnogo. Jaz za svojo osebo teh, tako strašno ganljivih Puccinijevih re-či ne slišim rad, ker se mi zdi za normalno čutečega človeka nezdružljivo, morda pa tudi zato, ker me preveč ganilo, ker premakne-jo ravnotežje moje duše v smer slabotne sentimentalnosti in nemoškega rahločutja. Ker pa se vse te Puccinijeve opere, zlasti pa Butterfly in Boheme zmože tako učin-kovati; ne morem jim odrekati velike umet-niške vrednosti; nasprotno, čim globlje se-žejo, čim bolj zadenejo v živo, tem večji je bil umetnik, ki jih je ustvaril. Ni pa no-bena umetnost tako silna, kot glasba, a tu-di nobena tako silna, kajti brez posredo-valcev je mrtva. Bohema n. pr. brez od-ličnih igralcev in pevcev, s slabim dirigen-tom in orkestrom bi bila le karikatura, s Stritofom, Rijavcem, Popovom, Rozumovo itd. pa gane tako, da se zamore publika spustiti v jok, kakor je to bil včeraj. Res-nično, iskreno občutenje, ne razšopirjena preračunljivost in zunanji blesk zagrabi in zapuša trajen, močan vtis. Ne maram se ustavljati na nekaterih slučajnih, nekoliko hrupavih malenkostih, kot so bili n. pr. ne-gladki ansambli itd., ker utonejo v obilici ostale lepote, ugotoviti moram le, da je bil splošen vtis včerajšnje Boheme sijajen. Rijavec se je pokazal včeraj velikega umet-nika, umetnika pevca, umetnika igralca, ka-kršnega mu ne najdeš zlepa v par. Vsem Rudolfov našim moral je biti včeraj zlepa, za katerim naj bi stremeli, katerega doseči jo sicer skoroda nemogoče, a doseči sku-siti ga je lepa naloga. V zadnjem aktu, kjer je dosegel vrhunec svoje umetnosti, je bil tako globoko resničen, tako resnično globok, da so gledalci onemeli, da so se jim orosile oči. Resnično, s Rijavcem sem šle Puccinija prav občutili. Vso opero, zlasti pa ob koncu je Rijavec triumfal in bil deležen neskončnih, navdušenih aplavzov. V okvir prelepe predstave so spadali po-večini tudi ostali pevci. Rozumova občuti Mimi tako iskreno, da moram in hočem smatrati njeno nežno sentimentalnost kot popolnoma resnično in ji vsled tega ne smem šteti njene, včasih za kogarkoli pre-več raztegnjene ginjenosti prav nič v zlo. Tako je dobra in mila, tako nežna in pri-srčna, da je ne pozabiš izlepa. Popov je pel menda prvič vao svojo vlogo v sloven-skem jeziku po večini prav jasno in raz-umljivo. Glasovno je bil vreden sodrug Ri-javcu, pa tudi igralsko. V prvi vrsti je ta imenovana trojica dvignila Bohemo tko visoko, da njene višine brez nje ni lahko doseči. Tudi Thalerjeva je izborna igralka, njena Mizeta zasluži prvo darilo. Manj se je mogel v krogu teh umetnikov uveljaviti Zathey, navzile temu, da je v zadnji sliki (slovo od plašča) dosegel znaten uspeh. Sihak pa je glasovno Šubelj, akoravno mu v prav lepi igri ne morem ničesar očati. Zupan ima dve mali posranski vlogi, ki bi jih naj tudi kot taki smatral in temu primerno manj podčrtaval. S preveč raz-šopirjeno igro zamore odtegniti pozornost manj tehne publike od glavnega dejanja. Orkester pod vodstvom Stritofa je bil tem-peramenten, včasih celo tako, da bi mu rad ušel iz pod rok, a ga je dirigent s pestjo zadržal na mestu. Delal sem Stritofu po premijeri krivico, sodeč, da mu Puccini ne bo iskral dokaz ognja. Včerajšnja repri-za je pokazala, da sem se zmotil. Ne mo-rem si želeči za naše razmere lepše Bohe-razprodana.

569/n

Strossmayerjeva knjižnica v Pragi.

V okviru svečanosti povodom 75letnice Masarykovega rojstva je bila otvorjena v Pragi v intimnem krogu nova Strossmayer-jeva knjižnica, ki jo je ustanovila češko-jugoslovenska Liga. Knjižnica je razmešče-na v treh pritličnih sobah v Panskí ulici.

Otvoritev je bila intimna in skromna, ker bo za širšo javnost otvorjena nova knjižnica na najsvetanejši načini šele sa-četkom aprila. Predsednik kuratorja nove knjižnice prof. Domin je pozdravil zbra-ne zastopnike češko-jugoslovenske in jugosloven-ske javnosti, med katerimi so se udeležili otvoritve minister dr. Hodža, predsednik akademije umetnosti dr. Zubaty, jugo-slovenski charge d'affaire Nastasije-vič, generalni konzul SHS Rašić, pred-sednik češko-jugoslovenskega novinarskega ginda-ta Pichl, jugoslovenski kulturni ata-še Prohaska, zastopnik čsl. prosvetne-ga ministrstva dr. Jindera, zasluzni borci za slovensko vzajemnost g. Nova-kova, dr. Klima, dr. Paul, dr. Kout-sky, dr. Zizka, ravnatelj banke »Slavije« Čibak in dr. Gornovik je naglašal na-men knjižnice, ki naj potem knjig in čeno-

pisov še bolj seznanj ter sbliza češko-slo-vaško javnost s jugoslovenskim kulturnim življenjem. V ta namen bo prirejala knjiž-nica tudi tečajne srbobravne ter delala potom planinskega društva »Adrije« tudi propagando za jugoslovenske prirodne kra-sote. V programu te nove kulturne usta-nove je tudi otvoritev manjših jugosloven-skih knjižnic ali vsaj etalnice po drugih čeških mestih. Prof. Domin želi, da bi tudi Jugosloveni sledili temu zgledu ter ustano-vili doma češko-slovaške knjižnice. Gornov-ik se zahvaljuje vsem onim, ki so moralno ali gnotno pripomogli, da se je mogla usta-noviti Strossmayerjeva knjižnica. Češko-slovaško prosvetno ministrstvo je prispe-lo 10.000, škodovne tovarne 10.000, Cen-trala češko-slovaško - jugoslovenske Lige 5000, praška sekcija 2000, »Adria« 2000 in vsaka češka profesorja 1500 Kč. Knjige je darovalo jugoslovensko prosvetno mini-strstvo, Matice v Beogradu, Zagrebu, No-vem Sadu in Ljubljani, kakor tudi mnogi zasebniki.

Nato je spregovoril predsednik čsl. ju-goslovenske Lige minister dr. Hodža, na-glašujoč, da nova knjižnica samo nadaljuje tradicije, ki so jih nam zapustili naši vel-iki borci za slovaško vzajemnost, kakor Strossmayer, Šafařík, Slovák, Šulek in škof Stepan Mojzes, ki so spoznali potrebo slo-ven-ske solidarnosti in v tem smislu tudi vse življenje delovali. Gornovik je poka-sal izdajo srbskih narodnih pesmi v če-ščini iz leta 1852, ki jih je prevedla in iz-dala takratna jugoslovenska akademska omladina v korist zgradbe češkega Narod-nega divadla. Vse to dokazuje, da je današ-nja svoboda slovaških narodov velika iz skupne nacionalne zavesti vseh Slovanov. Zato je treba skupno nadaljevati to delo ter se izogibati vsakega partikularizma. Naš skupni cilj mora biti, da pride pojem Slo-venstvo kot celota v kompleks mednarodne-ga pojmovanja. Na ta način lahko z vseslo-vaško slogo koristimo vsemu Slovaštvu. Znanji svet itak gleda na nas kot na ce-loto. Tem bolj se moramo torej sami potru-diti, da ohranimo to naziranje in nadaljuje-mo tradicije slavnih prednikov kot edino jamstvo za srečno bodočnost. Naše obo-vojenje ni bil cilj, nego samo začetek slova-n-ske bodočnosti. V tem velikem cilju igra važno vlogo naša nova Strossmayerjeva knjiž-nica, ki bo Jugosloveni in Čehoslovake kulturno še bolj sblizala.

Govorila sta še predsednik čsl. novinar-skega sindkata Pichl in jugoslovenski char-ge d'affaire Nastasijevič, nakar je prof. Do-min zaključil to intimno manifestacijo če-ško-slovaško-jugoslovenskega pobratimstva.

— Premijera »Misti«, drame Leonida An-drejeva, bo v Ljubljanskem dramskem gle-dališču v sredo dne 18. t. m. Sodelujejo: dame Rogozova, Juvanova, Medvedova, Vi-da ter gospodje: Skrbineš, Rogoz, Kralj, Cesar, Jerman, Jan. Režira g. Skrbineš.

— V sredo 18. t. m. se poje v operi »Traviata« za red A. Pri tej predstavi po-je vlogi Alfreda g. Ado Darjan.

— Na praznik v četrtek dne 19. t. m. se poje v operi popoldne ob treh klasična Mozartova opera »Don Juan« pri znižanih cenah. Drama pa vprizori isti dan zvečer ob osmih Shakespearjevo dramo »Hamlet« kot izven predstavo.

— Jubilej gđe. Mrvojič. Članica narod-nega gledališča v Sarajevu, gđica. Mielica Mrvojič, praznuje 24. t. m. 25letnico svo-jeza umetniškega delovanja. Med tem čas-om je bila članica novosadskega, osiješke-ga, skopljanskega in še mnogih drugih na-rodnih gledališč. Pozna vse naše pokra-jine. Nastopala je istočasno v drami, operi in opereti. Za njeno 25letnico priredi sara-jevsko gledališče svečano predstavo »Ma-skotev«, v kateri bo pela jubilarica naslovno vlogo, ki spada k najboljšim njenim krea-cijam.

Današnji simfončni koncert se prične to-čno ob 20. uri. Da ne bo navala v garde-robli, se občinstvo vabi, da zasede prostora-že ob pol 20. Včerajšnje izvajanje sim-fonije s polnim, 60 večerjim orkestrom, je naredilo na vse poslušalce najveličast-njši vtis. Ta koncert bo ostal vsem v ne-izbrisnem spominu. Vstopnic je še nekoliko na razpolago, kakor pa kaže, bo dvorana razprodana.

569/n — Orkestralno društvo Glasbene Matice priredi dne 2. aprila svoj simfončni koncert, na katerem izvajajo p. Händlovo, Debussyjevo in Beethovno skladbo. Dne 6. aprila pa se vrši dobredelni koncert na korist Dečjega in materinskega doma. Spo-red obeh koncertov, ki se vršita v Union-ski dvorani, objavmo prihodnje dni. Društva prosimo, da se na ta dva datuma oz-rajo.

567/n

Julijska krajina.

— Komunistično izseljevanje v Rusijo? Poročali smo o nastopu goriskega policijskega komisarja proti komunističnemu po-slanec Srebrnič v Sušaku. Češ da vabi ljudi k izseljevanju v Rusijo. Polcija je sedaj prišla štiri Srebrničeve agente Josipa Gu-lina in Ivana Arčona ter Alojzija Grudna in Stefana Skoka. Prva dva sta delovala po Vi-pavski dolini, druga dva pa po Trnovski planoti. Prva ekspedicija izseljencev se je imela menda izvršiti še v kratkem. Vsak iz-seljenec bi moral imeti s seboj zase 4900 lir in odšteti bi moral pred odhodom tudi vpi-sa no takso 200 lir. Italijanska vlada si beli glavo, kako bi urenila uspešno emigracijo in je tozadevno bila v pogajanjih tudi s Ru-sijo. Komunisti trdijo, da so dogovori za izse-ljevanje končani in da jih je rimska vlada sprejela. Polcija v Gorici pa o tem ne ve še nič in se je zato postavila proti namerava-nemu izseljevanju. Včasih se pripetijo, da v Julijski Krajini oblasti nič ne vedo niti o važnih sklepih in naredbah rimske vlade. — Mogoče je na tudi, da se hoče privoliti izse-ljevanje v Rusijo v prvi vrsti italijanskemu življu, zlasti še, ker je letošnja kvota za Ameriko zelo majhna. Delavcem, zlasti zi-darjem se je obetalo v Rusiji veliko delo, katero bi vršili po svoji zadrzni organizaci-ji, ki bi se ustanovila kjerkoli je potrebna.

— Ljudi po Julijski Krajini vabijo k izse-ljevanju številni agenti. Iz Amerike prihaj-ajo od izseljencev vedno slabša poročila. Prav bi bilo, da ostane doma, kdor le more vstrajati na svojih rodni tleh! Ako pa so gre delat v tujino, ni treba, da se pretrga vez s domaćim!

— Smrtina kosa. V Idriji je umrl gosp. Josip Šepetavec, večletni tamošnji župan. Pokojnik je bil navdušen narodnjak in zvest somišljenik napredne stranke. Za Idrijo si je pridobil velikih zaslug. Znan in spošto-van je bil po vsi Notranjski. Silno ga je bolelo, ko je bila Idrija odcepljena od ma-tere zemlje. Njegov pogreb je pričal, ka-ko visoko ga je spoštovala vsa Idrija. Ker je bil zvest priista narodno-napredne stran-ke, je mnogo pretrpel s klerikalne strani. Leta 1904. je bil izvoljen za župana, leta 1906. zopet, toda kranjski deželni odbor je razpustil mestni svet v Idriji in imenoval je bil za gerenta klerikalce vpk. davčni kontrolor Zazula. Ko so se vršile nove vo-litve, je bil Šepetavec zopet izvoljen za župana. Županoval je do 1911. v občo korist idrijskega mesta. Bodi vrlomu somišljeniku in idealnemu rodoljubu ohranjen častno spomin!

Prepričani so dosedaj vsi,

kačeri so k pili to listi dem-sko kakor tudi možko b ago, o izvanredni ceni in kako vosti pi tvrdki

JOS. SNOJ v Ljubljani

Sokolstvo.

— Sokolska proslava Masarykove 75-letnice. Ljubljanski Sokol je v soboto zve-čer priredil v velik dvorani Narodnega do-ma intimo proslavo 75letnice prezidenta Češko-slovaške republike dr. Masaryka. Proslava so se udeležili člani in članice Ljubljanskega Sokola, navzoči pa so bili tu-di generalni konzul g. dr. Otokar Beneš, član gerentskega sveta g. Anton Lik-o-zar in starosta Jugoslovenskega Sokolske-ga Saveza g. Engelbert Gangl. Dvorano je krasila velika slika dr. Masaryka, ob-dana z jugoslovensko in češko-slovaško tro-bojniko. Slavnost je otvoril s kratkim, je-drnatim nagovorom starosta Ljubljanskega Sokola g. Bogomil Kajželj ter predlagal, naj se odpošlje velikemu sokolskemu delav-cu dr. Masaryku priložna čestitka k nje-govemu jubileju. Predlog je bil s navdu-šenjem sprejet. Po starostovem govoru je zapel zbor češko-slovaško himno »Kde do-mov mu«. Nato je dobil besedo slavnostni govornik g. prof. dr. Ivan L. a. h, ki je v du-hovitom govoru narisal življenje in delova-nje dr. Masaryka ter pokazal, da je bilo vse to delovanje v skladu s sokolskimi kle-jami, katerih spoznavalec je bil vsikdar go-veliki mislec in državnik dr. Masaryk. Gorn-ikova izvajanja so napravila na vse na-vožce najgloblji vtis. Slavnost se je zaklju-čila z lepo češko pesmijo.

— Iz Sokolske župe kralja Petra Svač-ča u Zagrebu. Na temelju čl. 1. točka a) i b), te člena 7. poslovnika župskega prosvetnog odbora, sazivljemo ovime župski prosvet-ny odbor, sazivljemo ovime župski prosvet-ny zbor koji će se održati u srijedu 25. mar-ta o. g. (Blagovijest, Marijino oznan.) u 10. sati prijepodne u župskom prostorijama (Gum-dulićeva ulica 29) sa ovim dnevnim redom: 1. konstituiranje zbora. 2. Izveštaji o pro-svetnim prilikama u društvima. 3. Predložak prosvetnog odbora za prosvetni rad u ovoj godini. 4. Eventualni predlozi. — Opa-ske. Ad 1. Zbora imade bezuvjetno (bez-pogojno) prisustvovati svi predsjednici društvenih prosvetnih odbora, odnosno, ako u društvu nema prosvetnog odbora, onaj član, koji vodi u društvu brigu o prosvet-nom radu. Opunomoćenje se ne dozvoljava. Svaki poedinii delegat za prosvetni zbor imade se iskazati posebnom društvenom le-gitimacijom (vjerodajnicom) kao takav. Ad 2. Svi predsjednici društvenih prosvetnih odbora imade zboru da predlože tačnu pi-smenu statistiku o prosvetnom radu svoga društva u 1924. god., te tačan izvještaj sa statistikom i inventarom o svim prosvetnim odcjima, i konačno sastav prosvetnog od-bora u 1925. god. Ad 4. Eventualni se pred-lozi imadu u prepričenoj poslijepodnati na predsjednika župskoga prosvetnog od-bora, brata Viktora Heumera, Zagreb, Dal-matinska 3/II, i to tako, da budu najkasnije odaslani u subotu 21. o. mj. Predlozi sa ka-snijim postanskim žigom neće se moći uva-žiti. Molimo bratski Upravni odbor, da se odmah pobrine za tačno izvršenje ovoga po-ziva, te da nam što prije saopći ime dele-gata za prosvetni zbor. Potrebni željeznički certifikat za sniženu vožnju već smo zatra-žili i pripisat ćemo ga Vam čim ga dobi-jemo. Uz bratski »Zdravo!« — Starješni-stvo.

— Vezbe za deco. Ju oslovenska Sokol-ska Matica v Ljubljani je pravkar izdala to knjigo, ki jo je iz češčine prevedel Ivan Bajželj, namestnik staroste JSS. Knjiga vsebuje 19 telovadnih ur, v katerih je navede-nih preko 2200 vadbenih primerov za deco do 14. leta. Voditeljem dece kakor tudi prednjakom in prednjačicam, ki vodijo vse ste sokolskih začetnikov v ostalih oddelkih, je knjiga neobhodno potrebna ter jim bo iz-vrsten pripomoček pri njihovih poslu. Da bodo lahko uporabljali knjigo tudi oni pred-niki, ki ne poznajo slovenske terminolo-gije, zato je knjigi pridejan »Slovarček so-kolskih telovadnih nazivov«, in sicer v slo-venški, hrvaški, srbski in češki terminolo-giji. S tem je pridobila knjiga mnogo na-vrednosti in bo za vsa sokolska društva Ju-goslovenskega Saveza enako uporabljiva. — Vsak prednjak in vsaka prednjačica mora imeti to knjigo, pa tudi v vsaki sokolski knjižnici mora biti. Knjigo »Vezbe za deco« razpislija jugoslovenska sokolska Matica do 1. maja 1925 proti povzetju ali vnaprej po-slanemu novcu za 30 Din. v knjigotržiščah pa stane 36 Din. Od 1. maja 1925 dalje bo ve-ljala knjiga povs

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 16. marca 1928.

Ko mrtvi izpregovó...

V »Českem Slovu« čitač člančič, ki je vreden, da ga priobčimo v celoti: »Med katoliškimi duhovniki je pač mnogo dobrih dušnih pastirjev, toda tem je življenje težko. Radi bi živeli krščansko življenje, katerega temelj je ljubezen, toda ne smejo. Radi bi izpolnjevali sveti zakon krščanske ljubezni: ljubi svojega bližnjega, odpusti svojemu sovražniku, ne stori nikomur ničesar, kar nečesi, da bi Tebi drugi storili, toda ne smejo. Škofje jim tega ne dovolijo! Škofje jim ukazujejo drugače: sovražij in preganjaj svojega bližnjega, ako ni klerikalec, bori se proti njemu z vsemi sredstvi, ne odpusti mu niti ob smrtni uri in Tvoja kletva naj ga spremlja še preko groba zato, ker ni klerikalec.

Vse to nekrščanstvo, kar oznanja jo in ukazuje svojim vernikom škofje, je obseženo v pastirskem listu slovaških škofov in ta pastirski list je zato tako zadel in užalil vsakogar, ker tako cinčno oznanja evangelijsko sovražstva z usti, ki bi imela oznanjati samo blagovestje ljubezni.

Mnogo je katoliških svečnikov, katere je pastirski list užalil in razjiral in kateri bi radi zaklicali v svet, da protestirajo proti tej strašni laži in potvornosti krščanstva, toda okoli so tako težki in njih robstvo je tako brezmočno, da to suženjstvo končuje šele s smrtjo zaslužnjega. Oni lahko govoré šele — po smrti.

V Buchlovicah na Moravskem je umrl katoliški župnik v pokolu František Pohanka. Starček, duhovnik, si je v svojem testamentu izgovoril cerkvenim pogreb brez duhovnika, brez zvonov in izrekel željo, da bi njegovo krsto nosili hi grobu — Sokoli. Iz svojega skromnega imetja je zapustil Sokolu 2.000 Kč in prepovedal, da bi se njegovega pogreba službeno udeležila — klerikalna stranka.

Spregovoril je mrtvi svečenik in njegova beseda greje dušo živih, čistih in žge vest živih, nečistih. Ta beseda mrtvega poedince govori več, glasneje in odločneje, kakor v svoji pravičnosti še tako ogorčeni prectisti javnosti in ljudskih mas, ta protest mrtvega duhovnika proti pamfletu tovarišev duhovnikov je najostrejša obsodba nad evangelijsko sovražstvo pastirskega lista. In ta prošnja, izražena Sokolu, da bi izkazal zadnjo uslugo katoliškemu duhovniku, je najslajnejše zadoščenje Sokolu za nizko zlobo in razžalitev, ki so mu jo vrgli v obraz duhovniki.

Pokoj pepelu tega vzornega svečenika, hvalježno priznanje njegovemu spominu in njegovi zadnji besedi iz groba, globoko sočustvo nad njegovim izsiljenim molkom. V tem molku počiva vsa strašna tragika življenjskega trpljenja toplega človeškega srca, obsodjenega v to, da sme povedati sveto resnico šele — iz groba!

— OPOZORILO DRUŠTVOM!

Uprava »Slovenskega Naroda« opozarja vsa društva, da je treba društvene oglase in notice plačati takoj, ker uprava ne more društvom pošiljati računov za malenkostne zneske petih do desetih dinarjev. — Cenik objavljenim noticam vseh vrst med tekzom je: 1. Društvene prireditve brez vstopnine ali brez zveze z materijalnimi dohodki: do 30 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par. 2. Društvene prireditve z vstopnino ali v zvezi z materijalnimi dohodki do 50 besed vsaka beseda 50 par. od 50 besed naprej vsaka beseda Din 1.—. 3. Nedruštvene prireditve (objave malogospodarskih organizacij, objave zasebnih ali gostilniških koncertov, poslana, izjave, predklici, svarila itd.) do 50 besed vsaka beseda Din 2.—, od 50 besed naprej vsaka beseda dinarjev 5.—. — Najmanjši znesek je Din 30.—. 4. Objave velikogospodarskega, veleindustrijskega bančnega itd. značaja: vsaka beseda Din 5.—. 5. Specijalne reklamne notice manjšega ali večjega obsega za velikogospodarska podjetja se računajo po specijalnih dogovorih in tarifih.

— Odlikovanje. Kralj je odlikoval z ukazom z dne 23. decembra 1924 dr. Gustava Gregorina z redom Sv. Save III. stopnje.

— Iz državne službe. Za pisarja III. kategorije pri okrožnem agrarnem uradu v Mariboru je imenovana Marija Pfefferer. — Osebnosti s pošte. Premišljeni go: poštna uradnica Marija Cvar od pošte Ljubljana 1 k pošti Ljubljana 7. Anka Kupec od pošte Račica na Paki k pošti v Celju. Krista Škerlec od pošte Sv. Tomaž pri Ormožu k pošti Ormož. Marija Schrey od pošte Ljubljana 1 k pošti Lesce. Josip Turk od pošte Maribor 2 k pošti Novo mesto. Ferdinand Nadrah od pošte Ljubljana 1 k pošti Ljubljana II. Pavla Zajc od pošte Ljubljana k pošti Maribor. Pavla Andrej od pošte Črmošnjice k pošti Novo mesto. In Marija Rabl od pošte Celje k pošti Rogačec.

— Radicevl napada Meštroviča. V zagrebški »Hrvatski« napada Radicevl poslanec Rudolf Hecce kiparja Meštroviča, ki se spopada s publicistom Marjanovcem v

Ameriki, da ima »srbsko dušo«. Se pred mesecem so se sklicevali na Meštroviča, sedaj pa ga radi njegovih najnovejših del, ki da niso dovolj hrvatska, zasmehujejo s »srbsko dušo«. To je zagrebška resnica! — Zopet nezaušnica gosp. Jelačinu ml. Gremij trgovcev za politični okraj Maribor. Okolica je izrekel večkrat po stvarni in daljši debati zveznemu načelniku gosp. Jelačinu ml. za njegovo protitrgovsko delovanje in nebrigo za stremeljenja in vprašanja trgovske organizacije glosno nezaušnica. Obenem zahteva od zveznega načelnika, da takoj odstopi od vseh mest, ki jih zavzema v trgovskih organizacijah.

— Iz Litije nam pišejo: Na grad in lažnjiv napad »Slovenca« z dne 14. t. m. na g. Zebala se čutimo litijci in šmarsi trgovci dolžne ugotoviti tole: Ni res, da je prišel g. Zebal v Litijo, zasledujoč gotovo politično mislio, reč pa je, da se je radevolje odzval osebnemu povabilu g. gremijalnega tajnika. Ob prihodu je bil g. Zebal živahno pozdravljen od zborovalcev, ker vsi poznajo (izvzemši neotesanega »Slovenčevega« dopisnika) njegove velike zasluge za našo stanovsko stvar. G. Zebal je ustanovitelj našega in nešteto drugih gremijev ter je bila dolžnost tajnika, da ga povabi na občni zbor. Pozvan od vseh zborovalcev, je pojasnil g. Zebal današnji položaj trgovstva sploh, podal različne informacije in nam dal lepe smernice za bodoče delovanje. Njegovi govori so imeli strogo strokovno in stanovski značaj in niti z daleka se ni dotaknil kake politike, čeprav je bila to iskrena želja g. Lebingerja ml. Ni ga mu torej posrečila ta »Slovenčeva« »spolitčena mislija«, pač pa si g. Zebal s svojim korektnim in lepim nastopom ter svojim strokovnim znanjem in zmožnostjo pridobil vse simpatije in popolno spoštovanje vseh navzočih. G. Lebingerju se je še pred prihodom g. Zebala dokazalo, če ravno težko, da 11 od 22 ni absolutna večina in za ta dokaz pač ni bilo treba nikake korajže mladinskih agitatorjev. Ko si je prihlstil predsedniško mesto, je takoj zašel v politične vode. Prišel je vleči na dan Jelačina s ciljem priboriti mu zaušnico, moral pa je na zahtevo vseh navzočih, ko so poznali kakaj gre, takoj uthajati. Kar se tiče manire in lepega vedenja, pa iz dopisa v »Slovenca« dobro vidi, da sta te dve lastnosti dopisniku španaka vas, zato prosimo njegovo mamo, da mu, če ne preje za Miklavža, gotovo kupi knjigo o lepem vedenju. Ko jo preučil, bo morda lahko ponudil kakega šolarčka kako se mu je vesti. Nam starim trgovcem in g. Zebalu še ni dorasel.

— Muzej kralja Petra. S sklepom ministrskega sveta z dne 9. februarja 1924 se je odkupila od beograjskega trgovca Pavlovića vila na Topčiderskem brdu, kjer je prebival blagopokojni veliki osvoboditelj kralj Peter. Vilo bodo vporabili za muzej kralja Petra. Ministrski svet je prepustil prosvetnemu ministru, da uredi muzej. Prosvetni minister je že imenoval odbor, ki bo upravljal muzej kralja Petra.

— Predavanje ing. Ferda Lupše v Zagrebu. Dne 13. in 14. marca je imel ing. Ferdo Lupša v Pučkem Sveučilišču pred mnogoštevilno množico predavanje o temi »Moja putovanja kroz Slavo« (budistična kultura i umjetnost). Ing. Lupše je priznana najboljši poznavalec razmer na daljnem Vzhodu. Zanimanje za predavanje je bilo veliko, posebno v znanstvenih krogih. Kakor poročajo, je bilo to predavanje v »Pučkem Sveučilišču« najbolj obiskano letošnje leto.

— Organizacija okrožnih zdravnikov za Slovenijo ima svoj redni občni zbor dne 19. t. m. ob 15. uri v restavraciji Južnega kolodvora v Ljubljani. 566/n

— Smrtna kosa. V Ljubljani je danes po dolgi mučni bolezni umrla gospa Jeaneta Jak roj. Debevec, mati znane narodne Jak. Skalarjeve rodbine. Pokojnica je bila vrla slovenska žena, ki je vzgojila vso dečo v krepkem narodnem duhu. Vživela je globok ugled in spoštovanje in bila priljubljena v vseh krogih, ki so jo poznali. Dosegla je starost 70 let. Pogreb bo v torek 17. t. m. ob 16. uri v Gradski 15. na pokopališču k Sv. Križu. Bodi ji ohranjen blag spomin, njeni rodbini naše sožalje. — Včeraj je umrl na Sv. Petra cesti g. Josip Pukelstev, posestnik, izvoščak in gostilničar v visoki starosti 81. let. Pokojnik je bil v splošno znana oseba. Bil je navdušen narodnjak in naprednjak starega kova. Vžival je v vseh krogih velik ugled in spoštovanje. Vsi, ki so ljubeznivega starčka poznali, so ga imeli radi. Pogreb bo v torek 17. t. m. ob 14. na pokopališču k Sv. Križu. Bodi mu ohranjen prijazen spomin! — Včeraj je v Kapiteljski ulici umrla ga. Tončka Škrdla, konvoja viš. nadzornika državnih železnic. Pokojnica je bila v vseh krogih priljubljena in spoštovana. Šče k Sv. Križu. Blag ji spomin! — V Trebnju. Pogreb bo v torek 17. t. m. ob četrti na 18. uri iz Kapiteljske ulice 7 na pokopališču, ki je v soboto umrla ga. Marija Špecer, tačča g. Ing. Matka Mikliča v Ljubljani. Zaušnica soprogi Gunglava in hčerki Fridi in Gušti. Pokojnica je življala v Trebnju in v okolici splošno spoštovana. Pogreb bo jutri v torek ob pol 9. dopoldne v Trebnju. Bodi ji ohranjen prijazen spomin!

— Sodišče v Zagrebu proti ženskam v sodni službi. Banski stol v Zagrebu je donesl rešitev, glasom katere žene, končani pravniki, kakor tudi žene s praktičnimi sodniškimi izpiti ne morejo vršiti sodniških funkcij. Ravno tako ne dovoli ženam, končanim pravnikom zastopati stranke pred sodiščem v pravnih zadevah nad 2500 Din. Radi tega so žene izključene iz senatov. Takisto ne morejo kot odvetniki koncipient zastopati strank pred sodiščem ali pa postati odvetniki. Pri zagrebškem sodnem stolu se danes nahajajo tri pravnice, dve s položajem praktičnim sodniškim izpitom, ena kot sodni prisilnik. Ena dama služi pri nekem odvetniku kot odvetniški koncipient.

— Milijonske prevare z ukradenimi italijanskimi čeki v Zagrebu. Hrvatska Eskomptna banka na lilici je prijavila v Litiji, da je dne 18. februarja prišel neki Ivan Moretti iz Gorice, ki je predložil 10 čekov hranilnice v Udinah v vrednosti 74.000 lir. Za te čeke je prejel protivrednost v znesku 185.925 Din. Istotako je prijavilo bančno komanditno društvo Rudolf Rein in drugi, da sta prišla tja dva Italijana, Josip Peruzzi in Josip Moretti, ki sta na 13 čekov dvignila 342.000 Din; dalje sta oba omenjena prišla k ravnatelju Medunarodne banke Oton Schicku, ki jima je na šest čekov izplačalo 261.000 dinarjev. Kasneje so ugotovili, da so čeki ukradeni in da oba omenjena nista imela pravice dvigati nanje vsote. Zagrebška policija je takoj odredila aretacijo obeh sleparjev in sicer je bil aretiran prvi neki Pavel Parelli, ki je posredoval pri bankah, dalje je bil aretiran Moretti, ki pa se pravilno piše Pellegrini. Vrš se obširna preiskava.

— Strašna smrt dečka. Dne 13. t. m. so našli na železniški progi pri Novem gradu truplo 14letnega Ivana Kocha iz Ferdinandova. Sumi se, da je deček izvršil samomor.

— Tragčna smrt. V selu Gerovo na Hrvatskem je padlo podsekano drevo na gozdnega delavca Valentina Muhvića in ga ubilo.

— S sublimatom sofenja pogazja. Svoječasno je vzbudila veliko pozornost nenadna smrt treh članov iz novosadske okolice. Policija je uvedla obširno preiskavo in je ugotovila, da je članica Roza Lakatos našla na smetišču neko dozo, ki je po njenem mnenju vsebovala sol. S to soljo je nato solila pogazja, nekaj ur za tem, po zaužitju peciva, pa so trije člani in Roza Lakatos oboleli. Vsi trije so umrli, dočim je Roza umrla nekaj dni za tem. Doza z njeno vsebino je bila odposlana kemičnemu zavodu v Beograd, kjer so ugotovili, da je vsebovala sublimat, ne pa sol.

— Samomor. V Novem Sadu je ustrelil mehanik Janez Selmezy. Zapustil je pismo, naslovljeno na neko devojko, s sledečo vsebino: »Ne morem več tako živeti! Zbogom!«

— Prolječa na našem Jadranu. Hotel »Miramar«, Crikvenica. Tople i hladne morske kupke. Soba sa celom oskrbom od Din 90.— 319-n

Ne vperjete?

da eden par nogavic z žigom
in znamko (dečo, modro ali
zlatu) 33-a VIII

„Ključ“

traja kakor štirje pari drugih?
Kupite eden par, pa boste ve-
rovali. Nguvice brez žiga
„Ključ“ so ponarejene.

Iz Ljubljane.

— II. plesni turnir. V soboto zvečer se je vršil od ljubljanskih plesovodij prirejeni II. plesni turnir, katerega obisk je žal nekoliko zaostal za lanskim, kar je menda v zvezi s splošnim nazadovanjem zanimanja za ples po vsej Evropi. Kljub temu pa se je nabralo v dvorani Kazine precej čilnega občinstva, ki se je pred tekmo, kakor po tekmi, prav neprimerno zabavalo do ranega jutra. Aranzma turnirja je bil v spretnih rokah ljubljanskih plesovodij. Tekma se je vršila po določenem programu ter se je pričela okoli 22. Nastopilo je sedem parov, od katerih si je izvojeval zmago par Micheli-Sillogi. Dosegla sta 208,75 točk, drugo mesto sta zavela g. Stane Seunig in gđ. Furanova, ki sta zaostala samo ¼ točke. Dosegla sta 208,25 točk. Tretji par je bil gosp. Premelč in gđ. Severjeva. Ta par je dosegel 204 točke. Razsodba juryje je naletela na odpor, čije mnenje je bilo, da se ni sodilo objektivno, temveč je bila ocena precej subjektivna. Prvi par je brez dvoma poskušal vnesti v družabni ples intimito tako v mimiki kakor v kretinjah, gibi eksaktni to je res, obenem ležerni, neprimljeni, domači. Prevladovalo je mnenje, da je drugi par izvajal predpisane plesne mnogo precizneje in elegantneje in je ta zaslužil prvo mesto. Tudi tretji par je vsakakor nadkriljeval prvega. Izvajanja g. Premelča in gđ. Severjeve niso bila sicer tako temperamentna, temveč bolj umerna in akademična. Med drugimi je omeniti tudi gđ. Divko Medica s prav prijetno postavbo in elegantno okretnostjo. Videlo se je, da je trenirala brez posebnega nadzorstva s samim partnerjem, kar ne zadošča temeljiti pripravi za turnir. Za prijatelje družabnega plesa je bila prireditev veselje, katero so tudi izpeli, kakor že omenjeno, pred in po oficijelnem programu s prav izdatnim sodelovanjem. Ta neprimljena zabava je pokazala, da šteje Ljubljana precej pasioniranih plesalcev in plesalk, da ostanejo plesni turnirji po vsej priliki stalna vsakoletna prireditve. Mi se jih veselimo, ker budimo z njimi smisel za družabno eleganco in napravimo naš naračaj dostopen za manire zapadne družbe.

— Abonente reda B v ljudno opozarjamo, da imajo predstavo mesto v ponedeljek, v torek zvečer, in to na izrecno željo večih abonetcov, ki hi se radi udeležili simfoničnega koncerta muzike Dravske divizijske oblasti.

— Carinska konferenca v Ljubljani. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani obvešča vse zainteresirane, da se vrši prihodnja carinska konferenca v torek dne 17. marca 1925 ob petih popoldne v carinskih prostorih.

— Otvoritev pisarne. Dr. Emil Gaj je otvoril v Ljubljani, Beethovnova ulica 15, javno agencijsko in gospodarsko pisarno. Ker je služboval dolgo vrsto let v politični upravi in nato tudi daljšo dobo v bančni stroki, poseduje znanje in izkustva, ki ga posebno usposablja za vodstvo take pisarne. Opozarjamo na njegov današnji odhod.

— Nov rešilni avto in motorna brizgalnica sta dospela v Ljubljano in se z njima izpopolnilno ljubljanske naprave gasilnega društva. Rešilni avto je dobavila dunajska avtomobilna tovarna Steyer. V Ljubljano sta stroja dospela v soboto, rešilni avto se je nahajal na razstavi v Stockholmu. Danes ob 16. se vrše pred Mestnim domom z rešilni avtom in z motorno brizgalnico preizkusne vaje.

— Stoletna gospa. Vest v včerajšnjih dnevnikih listih, da je umrla mati našega botanika in ravnatelja univerzitetnega botaničnega vrta gosp. Pavlina, ni resnična. Gospa Marija Pavlinova je pač boleha, izpopnila je pred kratkim svoje 99. leto in prestopila v 100 ter je danes gotovo najstarejša Ljubljanka, vendar pa se je nadejati, da bo bog še dolgo ohrani cenjeni družni Pavlinovi.

— Elitni ples akad. kluba Orjuna v Ljubljani. Reklamacije se sprejemajo vsak dan od 12.—14. in od 16.—19. ure v kavarni Emoni, I. nadstropje.

— Spored slavnostne akademije prilikom razvitijskega ljubljanske akademike Orjuna. 1.) Slavnostni govor Otona Planinška. 2.) Krk: Tam zunaj je sneg. Lajovic: Bujni vetri v polju, poje operni pevec Svetozar Banovec. 3.) Winlawski: Romanca, Mazurka. Igra na gosli prof. Jan Slais. 4.) Grečaninov: Noč, Udova, pole Vilma Thierrijeva. 5.) Gotovac: Na nočistju, Napravnik: Serenada, poje Nikola Cvejić. Vse koncertne točke spremlja prof. Janko Ravnik. Vstopnice v Matični knjižarni. 563/n

— Kolo jugoslovenskih sester v Ljubljani ima jutri v torek 17. marca ob 16. izredno odoborno sejo. 803/n

— Nepreviden voznik. Na Sv. Petra cesti je včeraj popoldne hlapec Fran B i t e n c tako naglo in nepravilno vozil, da je podrl na tla 38 letno sluhinjo Marijo Rozman. Voz ji je šel čez trebuh in so težko ranjeno z rešilnim vozom prepeljali v bolnico. Kakor zatrjujejo nekatere priče, je bila Rozmanova vrnjena in je hodila po sredi ceste.

— Tatvine. Ivani Kušar, vdovi, stanujoči na Sv. Petra cesti 50, je bil 15. t. m. izpred stanovanja ukraden suk-jit, vreden 200 Din. Tat je odnesel tudi 2 krtiči. Služkinji Mariji Petič iz Zg. Šiške je bilo z dvorišča ukradenih več komadov perila, 2 glavni ruti, 1 bluzi in 1 predpasnik v skupni vrednosti 165 Din.

— Splašeni konji. Dne 14. t. m. okoli 9. dopoldne sta se na dvorišču v »Marjanišču« splašila dva konja ter se v dljvimi diru ubrala preko Poljanske ceste na Ambrožev trg, kjer sta se z vozom zaletela v neto drevo. Voz se je pri sunku skoraj popolnoma razbil. Konja sta porušila tudi plitnico, stoječo v parku.

— Tatvina kolesa. Posestnikovemu sinu Alojziju Seršenu je bilo z dvorišča gostilne pri Keršiču na Celovski cesti včeraj ukradeni kolo znamke »Diamant«, vredno 3000 dinarjev.

— Podjetni mesarski pomočnik. Včeraj zjutraj je policijski agent ustavil na ulici mesarskega pomočnika Antona Podražja, ki je nosil velik nahrbtnik z mesom. Podražaj je izjavil, da je meso kupil pri svojem mojstru Adolfu Zabičku. Nato je prispeli stražnik odvedel Podražja k Zabičku, da se ugotovi, če je meso res kupil, med potjo pa je Podražaj nenadoma vrzel nahrbtnik od sebe ter skušal uteči. Njegov drzni beg se mu ni posrečil in je bil znova prijet. Sedaj je priznal, da je meso ukradel. Izročen je bil sodišču.

— Kandidat smrti. Včeraj ob 19. je prihitela na stražnico na Dolanjski cesti žena kleparja Počončnika, in prijavila, da se je njen mož Evstahij ravno v svojem stanovanju obesil. Na lice mesta je takoj odšel stražnik, da ugotovi dejanski stan. Našel je Potočnika mirno spečega na tleh v sobi. V tem je namreč slučajno prišel k Potočniku na obisk njegov prijatelj čevljar Fran Skala, ki je naglo prezeval vrvi ter tako Potočniku rešil življenje. Potočnik, ki je hnd alkoholič, s svojo obitelji ne živi v dobrih razmerah ter večkrat v vinenem stanju doma razaja. Zato se je hotel žena ločiti od njega in je vložila tožbo na ločitev zakona. Moža je to precej razburilo, zato se ga je včeraj zopet nasekal po notah, prišel je v njen domov ter iskal vrvi. Nato se je obesil. Zena pa je hitela vasa prestrašena na stražnico. Proti Počončniku je vložena ovadba, ker je imal pri sebi tudi vojaško bodalo.

Iz Celja.

— Iz notarske službe. Za obolelega notarja g. Jura Detička v Celju je deželno sodišče v Ljubljani na predlog notarske zbornice v Ljubljani postavilo namestnika v osebi njegovega sina g. Jura Detička.

— Celjsko učiteljsko društvo je zborovalo v soboto 14. marca v Celju ob mnogobrojni udeležbi članstva iz celega celjskega okraja. Z ozirom na zadnja učiteljska imenovanja, pri katerih se ni upoštevalo izvoljenih učiteljskih zastopnikov, je bilo sklenjeno delovati na to, da bo imela učiteljska organizacija pri imenovanju učitelstva poleg države prosvetne uprave odlo-

čilno besedo. UJU paj z urgenco zaradi plačila difference na plačo ne preneha; upravičena zahteva naj se predloži vladi še pred sestavo novih dvanajstink. Apelira se na društvenike, da vlagajo svoje morebitne prihranke le v Učiteljsko kreditno združio. Gđ. nadučiteljica Schreiner iz St. Jurja ob juž. žel. je predavala o potovanju učiteljskega povoda velikih počitnic po Plitvičkih jezerih, g. nadučitelj Potočnik iz St. Jurja je referiral o delu ankete za novi šolski zakon.

— Organizacija JDS za Celje-okolice ima svoj prihodnji tedenski sestanek v petek 20. marca ob 20. zvečer v gostilni Confidenti v Zavodni. Sestanek je predložen ne petek, ker je v četrtek 19. marca praznik. Vabimo člane, da se sestanka množično udeležijo.

— Gledališče. V torek dne 17. t. m. se uprizar v našem mestnem gledališču premijera Golarjeve kmečke komedije »Vdove Rošinke«. Gostujeta člana ljubljanskega Narodnega gledališča ga. Juvanova in g. Cesar. Od domačih igralcev nastopita senalor celjskih igralcev g. Ratko Salmič in ga. Vorbach-Sadarjeva.

PERI S »SAMOBELIN«
AVTOMATOM!

Po svetu.

• Poševanje časopisov z letali. Veliki ameriški dnevnik, ki imajo dnevne naklade nad 1 milijon izvodov, so sklenili z letalske družbo »Curtiss Exhibition Company« pogodbo za vsakodnevno razpošiljanje listov a letali na vse strani Zedinjenih držav.

• Žensko maščevanje. Sredi avgusta je 22letna Ana Zwazl usretila na Dunaju peka Furtingerja. Težko ranjeni Furtinger je konj ušel smrti. Pred sodiščem je Zwazl izpovedala, da je usretila peka iz maščevanja. Že kot štirinajstletno deklo je Furtinger posilil ter nato več let občeval z žrtvo, pri čemur ji je prikrival, da je oženjen mož z dvema otrokoma. Obiljubljaj ji je tudi zakon. Slučajno je Zwazl dve leti nato izvedela od prijateljice, ki jo je Furtinger takisto posilil kot mlado dekle, da je Furtinger oženjen. Oče te druge žrtve je ovdal Furtingerja sodišču, mož pa je bil vsled nezadostnih dokazov oproščen. Med tem se je Zwazl omožila. Ko pa je njen mož zvedel za bivše razmerje s Furtingerjem, se je ločil od žene. Radi razžaljenja časti je Zwazl tožila Furtingerja, ki je pristal na to, da plača 700.000 naK kot odškodnino. Pozval pa je Zwazl na razgovor v gostilno, kjer ji je odgovoril, da plača samo pod pogojem, ako nadaljuje razmerje z njim in ako mu izroči tudi mlajšo sestro. Iz ogorčenja nad tako podlim ravnanjem je šla in ga ustrelila v trebuh. Pred današnjim sodiščem je bila sedaj obsojena pogojno na 6 mesecev.

• Satir v starem Bečeju. V novosadski zapore so priznali 39letnega težaka Janoš Čanaka iz Starega Bečaja, ki je odvedel štetno učenko drugega ljudskošolskega razreda v bližnji gozd. Obiljubljaj ji je 20 dinarjev. Prišediš v gozd, jo je vzel na kolena in jo začel poljubovati. Starijcu je sledil neki Janoš Binter, ki je zapazil namero težakovo in zalotil razuzdanca, kako je hotel posiliti učenko. Satirja so izročili sodišču, kjer je že priznal, da je hotel otroka posiliti.

• Tatovi s kloroformom. Pred budimpeštanskim sodiščem se je vršila razprava proti mednarodnim pustlovcem in tatovom. Faragi in Solimusi, ki sta leta 1923 okradla v Parizu pisaloka Dorrays. Pri tem sta žrtve najprej kloroformizirala in nato izvršila rop. Enako sta postopala po mednarodnih razkošnih hotelih v Berlinu, Dresdenu, Dunaju itd. Sodišče ju je obsodilo na 15 mesecev ječe. Med razpravo je neki tat hotel nekemu gospodu med občinstvom potegniti listnico iz žepa. Bil pa je opažen in takoj oddan v zapore.

• Obnova Belgije. V belgijskem senatu se je poročalo, da treba od 1300 uničenih javnih zgradb obnoviti samo 56. Stanovanj je bilo razbitih nad 100 tisoč. Obnoviti jih je treba še 3500. Obnovni urad je svoje delo skoro dokončal.

• Muzej sv. Petra v Rimu. Cerkev sv. Petra v Rimu je dobila kinu svoj gradbenozgodovinski muzej, kakor ga imajo mnoge manj važne katedrale že dolgo časa. Spravljen je v novi zgradbi za baziliko. Vsebina muzeja je umevno zelo zanimiva.

• S pizamo v šoli. Neko ameriško vseručilšče je izključilo studentko, ker je prišla na predavanje v pizami. Mlada dama je bila med študenti priljubljena ter izredna krasotica, da so sklenili prisiliti profesorje, da prekličejo izključitev. Naslednjega dne so doživeli profesorji nezasišni prizor. Študenti so se pojavili na predavanjih v pizami. Profesorji so sklicali plenarno sejo, da sklenejo o postopanju proti študentom. Debatata je bila zelo živahna. Končno se je pojavila deputacija študentov v samih pizamah ter prosila zbrani profesorski zbor, naj prekliče izključitev, kar se je tudi zgodilo. Nato so z ameriške univerze izginile pizame.

Mestni pogrebni zavod
v Ljubljani.

Globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša srčnoljubljena, nepozabna soproga, hčička, sestra, svakinja in teja, gospa

TONČKA ŠKRDLA

soproga višjega nadzor. drž. železnice

včeraj, dne 15. t. m., po mučni bolezni, v 57. letu starosti nenadoma pvmirnila.

Pogreb blage pokojnice se bo vršil v torek, dne 17. t. m. ob en četrtn na 6. uri pop. iz hiše žalosti, Kapiteljska ul. 7 na pokopališču k Sv. Križu.

LJUBLJANA, 16. marca 1925.

Globoke žalosti ostali.

Gospodarstvo.

Gospodarske krize in njih zgodovinski razvoj v 19. stoletju.

V življenju se velikokrat čuje besedo kriza, ki se uporablja vsestransko. V medicini imenujejo krizo kulminacijsko točko bolezni, drugače v politiki, parlamentarnem življenju itd. Moj namen pa je, razmotriti o krizah v gospodarskem življenju. Krize so ovire v narodnogospodarskem procesu tudi tak, ki nastanejo vsled zunanjih vplivov in ne samo vsled notranje uslove napredka gospodarstva. V zvezi s krizami (Spethoff) se krizo definira sledeče: »Gospodarska kriza je tisti časovni rok, v katerem se pod izrednimi pogoji preveliko stanje v normalno do končne odzive«. Kot bolno stanje pojmuje vsako haoso, med tem najdemo v starejši literaturi bolno stanje dejansko kot depresijo — hauso.

Smetni za ugotovitev in pregled krize v gospodarstvu se zelo razlikujejo. Zna je ugotovitev kapitalnega trga in boja po višini diskontne mize, kritično točka bankovcev s kovinsko podlago, dnevno zapadajoče obveznosti narodnih bank, emisijski žigi vrednostnih papirjev, kurzi državnih in industrijskih papirjev, menični kurzi, variranje zlata, donosi meničnih bankov, ki so manjši vsled manjšega blagovnega trga, dohodki železnic, blagovni promet, variranje cen, številke uvoza in izvoza (trgovinskih blagajen), statistika nezaposlenosti, višina članstva bolnišnic, blagajen, statistika državne borze dela, kurzi in prisilne poravnave, dvigajoče se diskontne mere, dviganje nekritične obtoke papirnatih novčanic, dviganje kursov industrijskih papirjev, cen blagu in plač.

Zbog notranje uslove kapitalističnega gospodarstva življenja prihajajo periodično dobe splošno dobrih in slabih konjunktur. Seveda je poleg tega še veliko zunanjih vzrokov in vplivov, ki delujejo na konjunkturo, kot s'aba žetev, epidemije, elementarne neizgode, politični dogodki, vojne (katere se pa ne sme vzeti splošno samo kot specialne vplive, ki zamorejo po danih pogojih tudi blagodejno vplivati na gospodarsko življenje). Kapitalist smatra dobo normalnega razvoja hauso, med tem ko marxist sigurno smatra normalno dobo hauso, ker računa pri manjši intenziteti in ekstenziteti slabih konjunktur na polom kapitalizma. Nekateri učenjaki — narodni gospodarji, pa smatrajo za normalno dobo po hauso — dobo depresije. So pa različne teorije, ki izgledajo za praktika paradokso. Praktična opazovanja pa nam kažejo čisto drugo sliko, iz katere razvidimo, da je doba depresije, doba zastanka in napredovanja gospodarstva. Čujejo se tožbe o pomanjkanju bonzama, producenti in prodajalci se morajo potruditi do skrajnosti, da oddajo blago velikokrat s predrago reklamo in največjih koncesijah za kupce. Povzročajo se zlorabe šmiraž, produkcijska tehnika zaostaja napram prodajni tehniki, ki postane nepregledno težja. Prodajalec trpi na pomanjkanju denarja, dubioznih terjatev in insolvencah. Velika podjetja ustavljajo drage filijale samo iz razloga, da jih te oskrbe z naročili in zamorejo vsaj z delno kapaciteto zaposliti obrat. Produkcijska naložitev in delavne moči so neizrabljene. Podjetja z majhnimi produkcijskimi dohodki se ustavljajo in nova se več ne ustanavljajo; diskontne mere se zvišujejo v gorostaste številke. Dobrodošel je luksuz in razsipanje, neproduktivni konzumi javnih korporacij, velike dobave za vojsko in mornarico, ker to prinese novih naročil. Kako dalekosežne so posledice iskanja po konzumu, kaže tudi dejstvo, da popolnoma privatna podjetja popuščajo na samostojnosti in se podvržejo diktatu kartela.

Neutešeno povpraševanje konzumentov po blagu pa ne vpliva odločno na pospešitev produkcije, ker imajo male dohodke. Privatno gospodarsko so plače in mezde del produkcijskih stroškov, zvišanje mezd ovira prodaj. Zbog tega se bori tudi producent z vsemi razpoložljivimi sredstvi, in teh je veliko, proti zvišanju delavskih mezd, ki se je polagoma zvišujejo in v času depresij, ko zgubiva denar na svoji vrednosti, zaostaja za prediznim indeksom. Bolje situirani krogi se pa tudi skušajo omejiti v svojem konzumu, kapitalizirajo dohodke in povprašujejo po delovnih močeh. Vsled tega se produkcija naglo večja

in izpopolnjuje, manjka pa sorazmerni razvoj povpraševanja, kateri samo zamore zaposlitvi podjetja. Iz te diagnoze je razvidna logična konsenzanca, da se z ugodnejšo razdelitvijo dohodkov delojemalcem pospešuje produkcija konzumnih proizvodov, produkcijska sredstva pa se more retardirati, da se s tem ustavi depresijo in privede na normalo. V državah z visoko socialno politiko kot Anglija in Združene Ameriške države, je to praktično dokazano, ker se pojavlja vedno manj kriz.

So pa tudi krizni teoretiki, ki trdijo, da dohodninska razdelitev nikakor ne vpliva na razvoj konjunktur, ker kdor ima denar, ga hrami. To teorijo pa se lahko ovzre, če se pomisli, da je tudi hranilni kapitalist kupec: on kupuje delavne sile in produkcijska sredstva. Kdor hrani, že reče s tem, da tudi za njega eksistira neutešena potreba in zahteva vedno novih vrednosti, končno tudi zlato in srebro (Manteuffel).

Preokret Spethoff in Pohle, kakor tudi Tugan Baranovsky pravilo: V časovnem roku depresije se proti koncu že začne zbirati kapital pri bankah. Slaba rentabilnost obstoječih podjetij strši pred osnivanjem novih. Denar se nahaja pri privatnikih, blago pri producentih in trgovcih. Tudi ni izrabljena kapaciteta produkcijskih podjetij, veliko večja je ponudba delovnih moči od povpraševanja. Da se je neizrabljene moči vrže v akcijo, je vsekakor potreben zunanji impulz: dobra žetev, pridobitev dobrega konzuma na dosegljivo neizrabljenih tržiščih, odkritje bogatih rudnikov in prostosledov, tehnične iznajdbe, ki obetajo mnogo dobička itd. Če se v gotovih podjetjih izkaže, da je dana možnost po nematerialnem dobičku, jim doteče takoj kapital. V svrhu ureditve obrata potrebujemo raznovrstnega blaga, oddajajo naročila drugim podjetjem in jih zaposlujejo. Število delavstva se zvišuje, potrebna so jim stanovanja; prične se tudi gradbeno delovanje. Posamni artikli se dvigajo v cenah, enako tudi premož, ustvarjajo se nova podjetja in dviga se promet. Vedno nova tržišča se pridobivajo, podjetjem doteče vedno več naročil in kapaciteta se izrablja polno. Pri vsem tem pa izra seveda važno vlogo tudi državna politika, carinsko razmerje, davčna razbremenitev posebno pri novih podjetjih, trgovske pogodbe s sosednjimi državami, državne dobave itd. Cene se dvigajo, izkazana je slajna rentabilnost in vse to privede pridobitne kroge v posebno vrsto psihičnega razburjenja. Izključuje se povrnitev depresije, vse izrablja konjunkturo, kupuje se pri najvišjih cenah, ker se še vedno upa prodati z dobičkom, pojavljajo se najdržnejši spekulant na borzah.

Polagoma pa so kapitalisti in rezerve izčrpane, razširjena podjetja jih potrebujejo preveč, delavstva ni več dobiti. S tem je dosežena kulminacijska točka v hauso. Gradnja novoustalovljenih podjetij in razširjanje starih, od katerih so izšla tako močna naročila za dobave, gredo proti koncu. Od njih dosegljivo zaposlena industrija ne dobi več naročil, še več, nastopajo že sami kot konkurenti. Veliko konzuma je bilo neproduktivnega: zgradbe, stanovanja, pohištvo, in to je za konzum nasitjen, so potrebna dolga leta, da se pokaže potreba po novem. Veliko povpraševanje v dobi hauso je dalo povod razširjevanju podjetij, to povpraševanje pa po končanju in se ne izrablja več polna kapaciteta produkcije, pri tem pa ne pada sorazmerno produkcijska režija, kar daje povod nekonkurenčnosti izdelkov.

— g Tržno poročilo. Produkcijska faja je v naši državi letos večja nego lani. Cene se niso stabilizirane in notranjo povprečno 0,60—0,80 Din. Splošno je opažati, da je kupčija slaba, ker hočejo kupci pred Veliko nočjo ohraniti nizke cene, da bi si mogli za praznike preskrbeti s ceninim blagom. Sploh so naši izvozniki oprezní pri prodaji večje količine faje, ker jih stane carina in transport toliko, da ni izključena izguba. Bolgarija in Rumunija ne izvažata faje, ker so meje zaprte. Od te strani zjad ni konkurence, vendar pa bo položaj naših izvoznikov skrajno neugoden, če se v teh državah pozneje zniža izvozna carina, pri nas pa ne. Na tržišču železa je promet slab, cene večinoma neizpremenjene. Zadi, ne dnt je tovarna na Jesenah znižala cene železa za 10, žebijev pa za 20 para pri kilogramu. V veletrgovini to znižanje ni vplivalo, ker so si veletrgovci preskrbeli večje zaloge cenejšega blaga iz inozemstva in zato se je morala tudi domača tovarna prilagoditi zunanjim cenam.

— g Zaščitna cirina na mlo. Deputacija industrijalcev mila iz Južne Srbije, predvsem iz Bitolja se je te dni zglasila pri trgovinskem ministru, katerega je opozorila na nevarnost grške konkurence, ki ubija domačo industrijo mila. Deputacija je prosila ministra, naj vsa tozadevna zaščitna postavka na mlo.

— g Potrdilo o izvora blaga za prek-morske pošiljave. Pri uvozu blaga iz prek-morskih držav so zahtevali dosedaj carinarnice, da morajo biti potrdila o izvoru, izdana od trgovske zbornice v mestu, kjer se je blago izkrcalo, overovljena od uprave javnih skladišč ali od carinarnice dotične luke. Z navedbo generalne direktije carin pa je določeno, da morajo imeti od 21. marca naprej taka potrdila certifikati za kavo, čaj in riž poleg tega overovljenja še potrdilo konzula izvozne države, da je kava, čaj ali riž resnično proizvod države, ki jo zastopa. Da se stranke izognejo poznejšim pritožbam in nepotrebnim stroškom, opozarja Trgovska in obrtniška zbornica vse interese, da

si pravočasno preskrbijo predpisana potrdila. Po tem predpisu si bo treba n. pr. za kavo, ki prahaja iz Ceylona, preskrbeti potrdilo pri angleškem konzulatu v Trstu.

— g Prodaja lesa (7000 m³) se bo vršila dne 15. aprila t. l. pri Šumski upravi v Srednjem pri Sarajevu. Predmetni glas z natančnejšimi podatki je v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantom na vpogled.

— g Dobave. Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 11. aprila t. l. pri upravi državnih monopolov v Beogradu glede dobave olja za motorje in konsistentne masli. — Dne 15. aprila t. l. pri direktiji državnih železnic v Ljubljani glede dobave cilindričnega in vulkanizirane olja. — Dne 22. aprila t. l. pri oddeljenju za mornarico v Zemunu glede dobave bombaža za čr-nje strojev. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesantom na vpogled.

To in ono.

Najnovejša statistika o vojnih žrtvah.

Mednarodni urad dela pri Zvezi narodov je naročil Edgatu Mi'dhaudu, naj zbere podatke o mobiliziranih, ubitih in umrlih v svetovni vojni. Ta statistika je najnovejša in torej najbolj odgovarja točnim številkam o vojnih žrtvah. Mobiliziranih je bilo v vseh vojniških državah okrog 70.000.000 (točno 69.882.463) mož, in sicer 15.000.000 v Rusiji, 13.250.000 v Nemčiji, 9.000.000 v Avstro-Ogrski, 7.935.000 v Franciji, 4.704.000 v Angliji, 3.565.000 v Italiji, 4.272.000 v Zedinjenih državah, ostali pa v Srbiji, Belgiji, Portugalski, Bolgariji, Turčiji, Grški, Črni gorli. Če primerjamo število mobiliziranih s celokupnim številom prebivalstva v posrednih državah, vidimo, da je na prvem mestu Francija s 40,8% mobiliziranega moškega prebivalstva. Tej sledi Nemčija z 39,6%, dalje Avstro-Ogrska s 34,6%, Italija z 31,5%, Angleška s 24,2% in Zedinjene države z 8,4%. Če odštejemo dečo in starce, ki so nesposobni za vojaško službo, je spravila pod orožje Francija 59,3%, Nemčija 64,9%, Avstro-Ogrska 55,4%, Italija 46,3%, Angleška 39,2% in Zedinjene države 13,2% celokupnega moškega prebivalstva. Povprečno je bilo torej mobiliziranih polovica moških. Ni čudno, da so bile ženske vsa vojna leta prikrasane in da so se danes v skrbih glede močlive.

Kar se tiče celokupnega števila ubitih in umrlih v vojni, je Nemčija z 2.000.000 vojnih žrtv na prvem mestu; ni sledi Rusija z 1.700.000, dalje Avstro-Ogrska z 1.542.000, Francija z 1.400.000, Italija z 750.000, Angleška s 744.000 in Zedinjene države z 68.000.

Francija je izgubila 10,5%, Nemčija 9,8, Avstro-Ogrska 9,5, Italija 6,2, Angleška 5,1 in Zedinjene države 0,2% aktivnega moškega prebivalstva. Statistika ranjenih navaja te podatke: Nemčija 1.537.000, Francija 1.500.000, Angleška 900.000, Italija 800.000, Rusija 775.000 in Zedinjene države 157.000. Tudi glede ranjenih je Francija v vojni največ trpela, ker tvorijo njeni ranjenci 11,2% aktivnega moškega prebivalstva. Nemčija je imela od celokupnega aktivnega moškega prebivalstva 7,5, Rusija 7,2, Angleška 6,6 in Zedinjene države 0,5% ranjenecv.

Te številke so strašne, ali še strašnejša je vest, da se ljudje navzile tolikim človeškim žrtvam in materialni škodi še vedno niso spemetovali in da se velicile zopet oborožujejo za novo vojno.

Vojaške parade v Rusiji.

Dočim je rdeča armada lani postavila pod vrhovnim poveljstvom Trockega svojo sedmo obletnico brez velike parade, je bilo letos ob 7letnici več parade, nego bi si jih mogel želeli najbolj zagrinjeni militarist. — Armada je bila pod vplivom demagogičnega gošla »Trocki je mrtov, živio Frundze« — boljševiki si na o. vedno pomagajo iz zredre. Komaj so čislavili Trockega,igar zasleže za rusko revolucijo, zlasti pa za organizacijo rdeče armade, so nepobitno, že je bilo njegovo ime izbrisano iz seznamov popularnih in zaslužnih boljševikov. Vsi sovetški listi so pisali ob 7letnici rdeče armade

obširne članke o vojaških zadevah ali Trockega niso omenili niti z besedico, da je armada rezultat njegovega dela. Nehvaležnost je povsod in vedno plačilo sveta. Karakteristični znak vsake revolucije, ki je sposobna pokazati vata celo onemu, ki jo je organiziral in vodil, kakor Trocki.

Vrhovne letošnje proslave je bila vojaška parada moskovske garnizije. Točno opoldne, ko je solar zlatilo starodavni Kremel in njegove zgodovinske spomine, se je zbral na Rdečem trgu pod Kremlom 16.000 izbranih boljševiških vojakov. Na prvi di so bile vse vrste orožja od penote in konjenice do avtomobilov, zračnih eskader in vojaških šol. Na Ljeningov mavzolej je stopil v civilni obleki štab komunistične stranke. Ura na Kremju je odbila dvanajst. Naenkrat je orkester zaigral internacionalo. Vrhovnega poveljnika Frundzeja in glavnega štaba tisti hip ni bilo videti. To je nekaj izrednega, ker so bili običajno pri takih ceremonijah prvi višji vojaški funkcionarji. Naenkrat pa se oglasilo za saborom Vasilija Blaženega, fanfare in na Rdečem trgu se pojavi v spremstvu svojih generalov novi vrhovni poveljnik boljševiške vojske Mihail Frundze. Parada gre torej po vseh pravilih carskega režima. Trocki je prirejal take ceremonije drugače. On ni sedel ponosno na vrancu, kakor njegov naslednik Frundze. Novi »glavkover« jaha ob dolgem spalirju izbranih čet in izgine pri zgodovinskem muzeju izpred oči radovednih Moskvitjev. — Spremljajo ga Bvdenni, Unšliht, Bubnov, Vorošilov in Tuhačev. Zdi se, da novi način parade najbolj ugaja staremu donskemu kozaku, inspektorju konjenice Budennemu.

Kmalu se štab vrne. Ustavlja se pri vsakem oddelku. Frundze meri svojo vojsko z ostrim pogledom, zakliče tu in tam parolo ali vojaški pozdrav, vojaški odgovore z običajnim »hurra« in parada se nadaljuje. Slednje stopita na tribuno Ljeningovega mavzoleja komunistična prvača Buharin in Stalin, ki sta sicer redka gosta takih parad. — Pregled vojske je končan, Frundze skoči s svojim spremstvom s konja ter zavzame častno mesto na levi strani tribune. Tu se pojavi tudi bivši vrhovni poveljnik, sedaj načelnik generalnega štaba Kamenjev. Zelo je bleđ in tiho pozavlja svoje visoke kolege. On in Budenni zastopata stare ruske revolucionarce, vsi drugi so večinoma v revolucionarni borbi mladiči. Začne se defiliranje. Frundze drži roko kot prikovano ob ščitu svoje čepice. Vojaški mu odgovarjajo za pozdrave z viharimi »hurra« klici. Vendar pa ti klici niso več tako močni in spentani, kakor prejšnja leta, ko je vodil parade Trocki.

Morilca Amalijs Leirerjeve so izsledili.

Kakor smo že poročali, so oblasti v Budimpešti slednjič izsledile rafiniranega morilca Amalijs Leirerjeve. Bivši policij, ravnatelj, zjad odvetnik v Budimpešti in zagovornik osumljenega očeta nesrečne žrtve dr. Sandor je v petek opoldne izjavil, da je Leirerjevo umoril Julius Pöör, ki je znan policiji tudi pod priimkom Rekovsky ali Malschütz. Odvetnik Sandor je izjavil novinarjem, da se je zglasil pred širinajsimi dvrvi v njegovi pisarni neki František Saguly, ki je bil zoe razburjen in je hotel Sandorja naprositi, naj prevzame zagovor njegovega prijatelja, aretirane

nega in obdolženega male tatvine. Moč je pa čakal v pridobi in je odšel šele za odvetnikom, ko se je ta po razgovoru s dije časa mudil v pisarni. Saguly in Bolta, ki se piše tudi Sziliagy, sta izpovedala pred preiskovalnim sodnikom o Pöörju tole:

Pöör je star 31 let, je velik pljanec in ima delirium tremens. Hodil je vedno lepo oblečen, ker je sin uglednih staršev, imenovana sta se sestajala z njim v gosposkem predmestju, kjer je njima ponudil dragulje in in srebro po zelo nizki ceni. Na dragocenostih je bil monogram K. R. S tem monogramom so bili označeni razni dragoceni predmeti umorjene Leirerjeve. Zanimivo je, da so se nahajali s tem monogramom označeni predmeti kot corpus delicti že dva tedna pri državnem pravdniku. Ničče pa ni prišel na to, da bi si te predmete natančneje ogledal, da bi bil mogočen po monogramih doznati, kdo je morilec. O Pöörü je tudi znano, da je potomec zelo bogate in ugledne madžarske rodbine iz Čekoslovaške. Radi nedostojnega življenja je bil iz rodbine izključen. Bil je čisto kaznovan, odšli njegovih prstov in fotografije so shranjene v budimpeštanskem kriminalističnem albumu in samo nerodnost policijskih uradnikov je kriva, da ga niso izsledile takoj prvi dan in da je moral stari Leier vse teden sedeti v preiskovalnem zaporu. Pöör je sicer na zunanjo zelo simpatičen. Nastopal je povsod kot tehnični risar. Zanimivo je, da se je v napadu deliria tremens šest dni po umoru sam javno proglasil za morilca. Držal je pred seboj revolver in kričal na ves glas:

»Vidim te, ne približaj se mi, sicer te ustrelim! Umoril sem te, ustrelil sem te, to je grozno, da se te ne morem niti po smrti odkrižati!«

Samo zato, ker takrat se niso bili našli trupla Leirerjeve, se policija za sumljivega moža ni zmenila ter ga je odpeljala v norišnico. Pred kakimi 3 tedni je bil Pöör izpuščen iz norišnice kot popolnoma zdrav. Preskrbel si je potni list in je pobegnil na Čekoslovaško. Ugotovljeno je, da je bil res znan z Amalijs Leirerjevo in da je svojim znancom opetovano izjavil, da mora dobiti bogato nevesto, v kaj mu sicer preti finančni polom. Bil je v velikih denarnih stiskah.

PAHLJAČA.

K elegantni plesni toaleti spada brez dvoma prav taka pahljača, ki izpopolnjuje celotno elegantno zunanost. Zato je postala pahljača luksuzni predmet. Razvila se je prava umešana industrija pahljač, ki temelji predvsem na slikah in čipkah ter vzbuja s svojimi umetniškimi dovršenimi deli upravo čeno občudovanje.

Domovina pahljače je v vročih deželah. Pahljača ima za seboj staro zgodovino. K nam je prišla iz Kitajske, Indije in dežel okoli Sredozemskega morja. Dočim služi v vročih južnih deželah za zaščito proti pekočim solničnim žarkom, se je pri nas razvila v družabni toaletni rekvizit.

Iz koristnega je postala pri nas luksuzna predmet, ki je popolnoma podvržen vplivu mode; tudi njena oblika je seveda podvržena na večnim izpremenbam. Na tem, da pahljačo umetniško izobličijo, delajo že stoletja. Posebno lepo izdelane pahljače imajo ogromno ceno. Zbiratelji pahljače za pahljače iz časov Ludovika XV. rokokoje in genre Watteau neverjetne svote. Eno najzanimivejših in najdragocenejših zbirk ima badenska vojvodinja.

179 samomorov v februarju na Dunaju. »Neues Wiener Journal« poroča, da toliko slučajev samomorov, kakor jih je bilo pretekli mesec na Dunaju, dosedaj še ni bilo registriranih nobeni mesec. Samomor je izvršilo 179 oseb. Seveda so to samo samomori, zaznamovani od reševalne postaje, nebroj samomorov pa je ostalo tudi neprilavljenih. Vsekar ni naraščajoče število življenj stih in rekordno število samomorilcev samo posledica materialnih neprivilk, temveč tudi merilo za padajočo vrednost človeškega življenja. Predvsem je zaznamovati nenavaden pojav: naraščanje števila mladostnih samomorilcev.

Višeci mostovi. Severna Amerika je dežela najbolj napetih višecih mostov. Sedaj gradijo preko Delaware med Filadelfijo in Cami dom most z napetostjo 534 metrov, ki bo največji svoje vrste na svetu.

Glavni urednik: RASTO PUSTOSLEMEK. Odgovorni urednik: VLADIMIR KAPUS

Razpad carstva

Roman.

»Cesarska visokost, vi pač stojite nad zakonom, ki zahteva kazen za zločin, toda božji kazni pa vendarle ne uide!«

Nadvojvoda je nagubančil čelo.

»Prečastiti,« je rekoč pripomnil, »bilo bi pač umestneje, da bi izpolnili svojo dušnopastirsko dolžnost in pokopali mrliča, kakor da tu propovedujete in me oštevate. Nekoliko več spoštovanja pred mojim stanom bi vam nujno priporočal!«

»Služim Bogu in ne ljudem! Celo najvišji dostojanstveniki so v svoji slavi in v svojem razkošju samo prah in dim pred njegovo mogočnostjo. Ali naj molčim iz strahu pred ljudmi?«

Nadvojvoda je nategnil vajeti.

»Zdi se mi odveč, da bi se z vami še prerekal.«

Hotel je s svojo lovsko družbo odhajati, toda pot mu je zastopil duhovnik. Grozeče in roveče je dvignil roko in zaklical z močnim glasom:

»Gorje Vam, visokost in Vašemu rodu! Kakor ste in enečastili mrliča, tako bo Vas zapustil Bog

2¹ In Vas kaznoval po besedah sv. pisma v tretjem in četrtem kolenu!

Proklet in zavržen bodite pred njegovim obličjem, proklet in zavržen na tem in onem svetu! Proklet ste radi svojih grehov! Vidim, kako se izliva čaša božjega gnjeva na Vašo glavo.

Proklet ste in Vaše gospodstvo bo strto, kakor so te vence pomandrala kopita Vaših konj!«

»Blazen far!« je nadvojvoda razjarjeno zarohnel nad njim. Zavijtel je bič, da bi udaril. V tem hipu se je razvnel zadrževani gnev okoli stojčih kmetov v nepopisno razjarjenost. Množica je prodrla do nadvojvode in ga obkolila. Grofica Sztaray je prestrašena priskočila in zaklicala:

»Ljudje božji, kaj vendar hočete? Cesarska visokost je pri meni gost. Ali hočete žaliti mojega gosta?«

Spoštovanje, ki ga je življala grofica med ljudmi, je zmagoval. Množica se je umaknila in ji napravila prostor. Grofica je brez oklevanja odločila: »Ostanite na moji strani, cesarska visokost. Ne smemo več dražiti kmetov, sicer gorje nam.«

Ne da bi se ozirala na mrmranje še vedno razjarjene množice, je z nadvojvodo odhajala na čelu lovске družbe naprej po cesti. Čim je bila pot pred njo prosta, je z bičem udarila konja ter v divjem diru odjezdila navzdol. Za njo je jahalo vse lovsko spremstvo, mučen vtisk še mučnejšega doživljanja pa je težil vse njih duše.

Na gradu Almasföldu, na posestvu vdovele grofice Aranke Sztaray, se je nadvojvoda s svojim spremstvom pripravljval na odhod. Brzojavka z Dunaja ga je klicala domov. Sicer se je izogibal vsakemu koraku, ki bi se ga lahko tolmačilo, da je bil k čemurkoli prisiljen, to pot pa se je moral ozirati na poziv, naj se povrne, ker bi se sicer s'ino zamerili cesarju, ki ga itak ni videl posebno rad. Spomin na prizor s svečnikom je izbrisal iz duše z lahkorniselnostjo, ki je bila značilna za njegovo bistvo. Nedostajanje srčne izobrazbe se je izražalo v njegovem frivolnem življenjskem naziranjju, ki je najvišje cenilo surovo polteno uživanje. Predno so došli vozovi, s katerimi bi se naj s svojim spremstvom peljal na kolodvor, se je napotil h grofici. Grofica ga je sprejela v glasbenem salonu. Slozi široka, do tal segajoča okna je žarel v solnčni luči vlek silajno urejen park. Lovski kostum je zamenjala krasoto njene pojave v naravnost bajeslovno popolnost. Za žensko lepoto izredno sprejemljivi nadvojvoda je obsta kakor očaran.

Grofica Aranka se je lahko nasmehnila nad vtisom, ki ga je napravila na prinčevu srce.

»Cesarska visokost, vi se hočete posloviti? Preje vam moram znova izreči svojo zahvalo za izredno čast vašega poseta. Ostal mi bo vedno v najprijetnejšem spominu.«

»Grofica!« Nadvojvoda ji je naglo stopil bliže, je prijel za roko in jo strastno stiskal.

»Tako krasna ste! Tako neizrečeno krasna, da bi bil blazen, ako bi vas zapustil, predno ste me uslišala. Ljubim Vas, grofica!«

Mirno, a energično je oprostila svojo roko in odvrnila:

»Prosim Vas, Visokosti, ne mučite me s takimi izjavami. Vaših želja ne smem uslišati, ako nočem izpostaviti svoje ženske časti javnemu preziranjju. Oženjeni ste in jaz, grofica Sztaray, stojim vendar previsoko, da bi bila igrača vaših nagnenj...«

»Igrača, grofica?« Teja sami ne verjame, da bi v Vas zul samo igračo. Ljubim vas z vsem žarom svojega srca, ki se še ni odkrilo nobeni ženski. Ni nič posebnega na meni, grofica. Vem to. Dama, kakršna ste Vi, bi lahko v meni vzbudila vse, kar je v meni dobrega in plemenitega. Ne pobožnjaška saksonska princezinja, ki so mi jo vsili, v i grofica, ste ona ženska, za katero bi hotel živeti do zadnjega svojega vzdihla!«

Topel žar njegovih besed je zavel kakor spomladanski vihar preko ledenih poljan njenega srca ter vzbudil v nji nova čustva. Nadvojvoda je instinktivno uganil žensko slabost. Zato so bile njegove besede vedno bolj goreče in vsiljive.

»Grofica Aranka, ako ste do mene kdaj gojili samo senco kakšnega čustva, ne pustite me sedaj samega v moji srčni bolesi. Ne veste, kako je z mano, kako iščem v vaši ljubezni zadnjo oporo pogrezajočega se življenja.«

